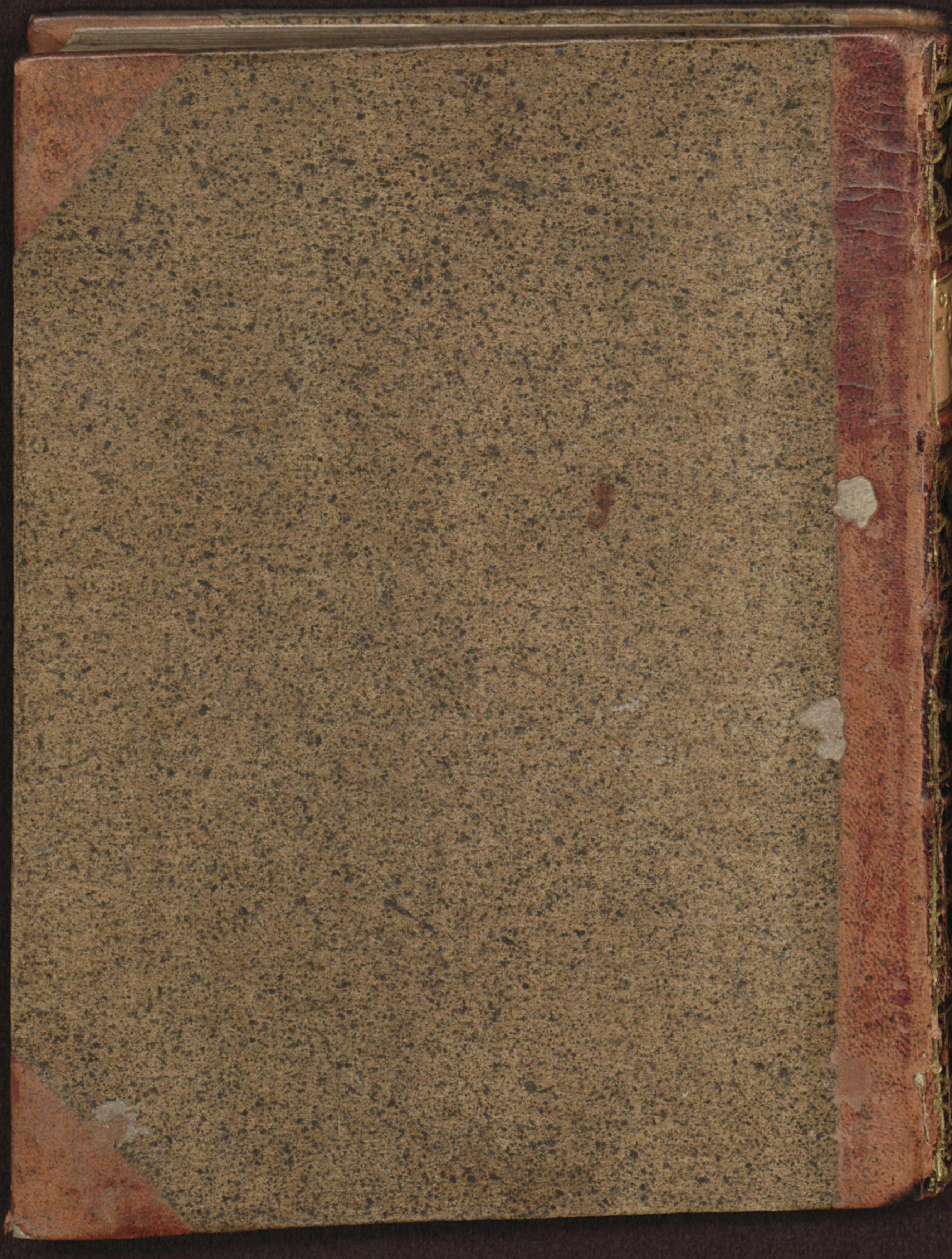
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

DA Box

No 2133.



M: Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

FRIDERICO II. REGI DANIAE.

AD REGNI SENATORES

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

JOANNIS CASELII.

****
**
*

ROSTOCHII
In typographia Auguſtini Ferberi filij.
ANNO CIϽ IϽ XIIC.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

FRIDERICO II. REGI DANIÆ.

AD REGNI SENATORES ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ JOANNIS CASELII.

QVod in funere minimum plæriq; iudicant, vel certè exiguum, neq; tanti faciendum, vt negligi non debeat; id ego potiſſimum, & omnium eſſe primum, & diligenter procurandum præ omnibus alijs cenſeo. Non enim contendam, quod aliqui: efferri eum, qui è viuis exceſſerit, ſatis eſſe, nec pompa opus in rebus humanis, quæ ſemper miſeræ ſint, aut dubiæ, nedum in luctu et in priuata ſiue publica etiam triſtitia. Quam ſeruant plæriq; vitæ rationem quam à maioribus noſtris accepimus, quam à

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

memoria hominum frequentatam fuiſſe paſſim gentium ex hiſtoria didicimus; neq; nos repudiamus, neq; repudiandam putamus: neq; ſi ſecus ſentiamus & ſecus faciamus; nos alij ſequantur: quin odio potius omnibus digni videamur. Namq; etiam qui in ipſa plebe ſunt, & è vita humili in paulo etiam altiorem gradum ſe transferre non poſſunt; ſuorum funera cohoneſtari volunt, & cohoneſtant, quanto ipſi ſtudio poſſunt. Honeſto autem & nobili loco nati, & libenter ornant ſuos, quo ipſi ſint ornatiores, & hoc officium præterire ſe haud quaquam poſſe exiſtimant, ſine nota ſordium. Quid dicam de principibus? quid de regibus? Horum nemo conditus fuit ſine ſplendore & magnificentia: nec auro parcitur, quòd fit in apparatum ſumptus maximus, nec operæ, quòd quæ excogitari potuerunt, pro loci & temporis ratione conquiruntur omnia. Non eſt porro oratione opus in re, quam omnes nouerunt, & oculis quotidie contuentur. Lugere ipſi videntur parietes, aulæis remotis, atrati ipſi, tam in

tem-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

templis, quàm in regia, quaſi eodem modo affecti: faces obſcurum lucent: habitu alio, quam lugubri, prodire auſit nemo. Ut in bellis, antè, quam acies committunt, tubæ ſonant & tympana: ita hic, noſtro ritu, crebri, graues, diuturni, fiunt ænearum, vt vocantur, campanarum ſoni, in quotquot ſunt turribus, per vrbem, per oppida, & omnes vicos regni, vt vbi ſis, nec alium, nec teipſum, nec aliud quidquam audias. Accedit carmen lugubre, præferuntur imagines maiorum, non prorſus Romano illo more, ſed tamen illius æmulo. Plurium enim agnatorum geſtantur inſignia, appenſa cereis. Sic putantur ab aliquot ſæculis mortui, decus addere mortuo, cui funus fit: de quo ſentire quemq; ſinamus, quod libet: ego exiſtimem ad maiorum gloriam, minores excitari, qui iam tum hodie ſunt ſuperſtites. Ubi cadauer monumento illatum, finisq; factus omnibus cærimonijs, epulum inſtruitur funebre, quādo reliqui non minus homines ſumus, & donec idem iter ingrediamur, terræ mune-

re

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

re veſcimur, ſiue conuiuiũ ſine lætitia, quæ anima eſt conuiuij, ſi modo ita ſincerũ aliquid inter nos eſt, vt nõ habeat aduerſi miſtum aliquid. Namq; vel gaudio non temperato repente exſpirare videremur, & ſuffocari continuò impetu doloris: vtrumq; tamen ab eo dici videatur, cuius in eo inſit plurimum. Monumentum deinceps ſtatuitur, è ſolido marmore, aut lapide Lydio ſtatuis & inſcriptionibus manu artificis perfectum, ad longiſsimam memoriam, vel perpetuam, vel plurium ſæculorum. Hæc maximè incurrunt in ſenſus omnia, & præ ſe ferunt magnificentiam, & habentur, & ſunt etiam magnifica. Quis enim neget? cætera illa vnius diei, quo euaneſcant: hoc poſtremum durabile, vt putatur. Præterij pleraq; libens, quæ vt velim, non poſsim omnia perſequi, hoc certè loco neq; alius: duo in hunc ſeruaui, vt ad principium redeam. Prius horum, quô omnia eſſent magnificentiora: dabantur gladiatores, ludi varij, agones muſici: neq; hoc ſolum in Romana republica. Quid Achilli factum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

factum putemus, cum hic tantos agones ſodali fideliſsimo Patroclo inſtruxerit? Non dicam de funere Alexandri Macedonis, quod pæne fidem ſuperat, certè auditorum animos percellit: quod vix talia nos contemplaturos ſomniaremus. Tamen hoc ſuperat alterum, quòd in funeribus clari viri & boni reges laudabantur. Nec habeo neceſſe exempla repetere ex antiquitate. Nemo enim ignorat, nihil fuiſſe vſitatius hoc genere laudationum apud Romanos: & laudabantur imperatores, nec ipſum à longinquis oratoribus, qui arte quoq; oratione perpolirent, ſed ab ijs plærunq;, qui vitam eorum penitius introſpexiſſent, & res geſtas ad vnguem tenerent. Quod ſi in hoc negotio ſe omnes religiosè geſsiſſent, vt non niſi cumulatos omni laude laudauiſſent, aut laudatis non affinxiſſent laudes peregrinas; id genus orationes haberemus longè plures, & dignitas huius muneris magis appareret. Nam reliqua exhibita fuerant tantum oculis & auribus: hoc menti etiam donatur. Munus

enim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

enim quod principi dignum donatur, præſtat haud dubiè cæteris, nec dubium, hæc deberi inferiora cenſeri. Nec vero diuturnitate paria ſunt. Quis enim hodie in Troade locum inueniat, in quo Græci ſepelierint illum ſolem Græciæ, Pelei filium? Macedo adhuc eius monumento adſtitit, cuius etiam hac in re ſententia ſtabimus. De huius autē monumento minus cognouimus. Sed dicat mihi quis regis Cariæ Mauſoleum, ab Artemiſia conditum, Pyramides item Ægyptias: an illud vetuſtas aboleuerit, quod tamen cum omnibus certo abolitura eſt, neſcio: hæ viſuntur etiam hodie, uti et quædam in ipſa vrbe ſemidiruta. Hæc vero etiam, neq; loco abire, neq; loco moueri poſſunt, aut ſi qua moueri vno loco poſſunt, pluribus ſimul haud collocari. De oratione, quæ à fide digno eodemq́; ſcriptore erudito, proficiſcatur, vsq; adeo ieiunè nec loqui, nec ſentire poſſumus: penetrare omnia ſecula, omneſq; gentes facilè poteſt: nec montes, nec ſolitudines eius curſui obſtant, neq; fluuij, nec ipſe oceanus: quin mare illi

fa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

facere dixerim, quã hoc citius volatur, quam terra curritur. Litteris heroes: vel ſi virtute viuũt, certè eorũ virtus, immortalitatẽ apud omnes gentes adepta eſt præconio litterarũ. Non digrediar ab ijs, quos nominaui. Alexandri rerum geſtarum monumenta, ſunt verum ipſius monumentum: vt Ilias poëtæ, Achillis. Atq; intelligebat is, quod dico, cum ſtans ad ſepulchrum Achillis, beatum iuuenem prædicaret, qui hanc ſuarum laudum tubam reperiſſet, & eiusmodi ſibi ſuarum rerum, quas gerere cœperat, geſturumq; ſe ſperabat, quod iam in animo agitabat, quod perfecit deniq;, præconem à dijs dari optabat. Scrupulus igitur hic vnus relinquitur, vt qui vel virum clarum vel regem laudare in animum induxerit, ſiue iuſſus, ſiue monitus ſit, ſiue hoc vltro in ſe ſuſcipiat; par ſit negotio, quod ſibi ſumpſerit explicandum, ne potius & eius laudes, quas aperiendas & illuſtrandas cenſuit, obſcuret, penitusque deterat, & pro laude, quam ex officio, ſiue ſtudio, ſiue labore, ſe reportaturum putat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

alijs ſtomachum, alijs riſum moueat, ne dicam de grauiſſima ſeueriorum & doctiorum hominum reprehenſione. Digni enim profect ſunt odio, qui impudenti audacia litteris audent conſignare, quæ vel non intelligunt, vel neſciunt, vel explicare verbis idoneis non queunt. Quàm vereor, vt hac cenſura ipſe me confixerim. Neq; enim mihi non conſcius ſum meæ tenuitatis, ſiue imbecillitatis hac ipſa in re. Fieri enim poteſt, vt multa me fugiant, quod credo: alterum non dubito, quin quæ perſpecta habeo, ita proferre & ornare nequeam, vti debeam, et vos exſpectatis, et rei dignitatis requirit.

Quare etiam æquo animo hunc laborem cum palma ei traderem, quicunq; vellet. Volet enim nemo, niſi qui ſe perfecturum ſatis bona cum laude ſperat, quod tamen, vt ſperem, certo mihi nolim polliceri. Quod ſi quis etiam me ſciente deinceps, vel hodie quoq; neſciente, in laudando eximio rege Daniæ FRIDERICO II. me vincet, non inuidebo, ſed gratias agam, qui virtuti regiæ ſplendida oratione præ-

mium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

mium gloriæ gratè et magnificè perſoluat. Mihi fuerunt ad dicendum cauſſæ plures, quas bonis me facile probaturum ſi dubitarem, non dubitarem & hanc cogitationem ex animo, & quod cœpi è manibus abijcere. Maxima eſt, & vna eſſe poteſt pro omnibus, quod ſapientiſſimo duci noſtro VLRICO, cuius merita in me profiteri mihi honorificum duco, omnia debeo, et præſtarem multa, ſi qua in me eſſent, quibus animi grati ſignificationem oſtenderem. Qui vero multo inferiora ſtudia nō adſpernatur, acceptabit quoq; hoc ſingulare laudādi ſui generi, tempore præſertim ita luctuoſo, & tale officium flagitante, nec repudiante, etiamſi à pluribus præſtetur: in quibus ſaltem aliquo loco futuri ſimus. Et vero ipſe rex in me aliquando fuit munificus, nullo meo ſanè merito, ſed ex ſermone præſtantium virorum, qui mihi vellent præ cæteris. Quin ſi liberalis in me non fuiſſet, cuius tamen benignitatem ſenſiſſent bonæ litteræ; hunc propter litteras colendum, & ornandum etiam, ſi qua eſſet in

me facultas huius rei, iudicarem, neq; hoc, occaſione data, negligerem. Quid ni vero etiam gratificer regem Daniæ proceribus, in quibus amicos habeo plures, de quorum ego nobilitate et opibus non dico, etſi vtrumq; licet dicere, quod illa colunt ſine faſtu, ſine ſuperbia, humaniſsimos & doctiſsimos, vt verum finem quoq; in litteris parandis propoſitum ſibi habuiſſe appareat: cum totæ quoq; gentes reperiantur, quæ linguam dicendi promptitudine & elegantia, pectus variarum rerum cognitione præclarè inſtruant, non vt meliores & prudentiores facti boni ciues ſint & vtiles patriæ, ſed callidiores & negotijs gerendis aptiores, honores primos & opes maximas inueniant, quibus deinceps ad luxum abutantur, in quo nihil non mali & priuatim & publicè ineſt. Igitur quod tantis amicis gratū eſſet, feci libentius: nec dubito, me bonis ſi non operis perfectione, ſaltem ipſo conatur et aliqua laboris parte ſatisfacturum. Vix enim fieri poteſt, & qui ad hoc munus obeundū accedat, non aliquid ita egregiè dicat, quod

pla-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

placeat, præſertim vbi res ipſæ magis orationem expoliunt, quàm artis affectatio. Sed quod in moribus hominum poſitum eſt, me deterrere poterat, vt ſane vero etiam ad ſcribendum timidiorem tardioremq́; facit. Qui enim de oratione iudicant, non vniuerſam plæriq; conſiderant, ſed in omnes vel paucas etiam partes aduertunt ſedulo: quod ſi quid dictum ſit negligentius, vt ſi ſententia lubrica, aut minus in vulgus probabilis exciderit, vel verbum minus cultum, nec ſatis conueniens rei, vel etiam ſi quid neceſſarium prœteritum, aut alienius allatum fuiſſe videatur; ibi & cætera, quæ vel proba vel non prorſus improba fuerint, abijciunt, adeoq; omnem orationem magna facilitate improbant. Itaq; ſi quis hanc non niſi laudem aucupetur, vix tale quiddam auſit aggredi. Ego ſecutus officium, exſequar, quæ inſtitui, vti potero, & æquis iudicibus, quemadmodum ſpero, ſtabo. Æquitatis enim eſſe puto, vt qui et inter plærosq; non iam principem, ſed honeſtum locum teneat, et plæraq; ſic ſatis di-

 ſer-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſertè dicat, cum primis etiam toleretur; quod de ijs, ad quos orationem dirigendam mihi putaui, prorſus mihi polliceor, de multis etiam alijs ſpero. Nec vero is ſum, qui magis hac in re alijs placere cupiam, atq; ipſe mihi: qui cum neq; ipſa, quæ cœpi, probem; iniquus ſim, ſi nihil a quiquam reprehendi poſtulem. Sic autem me vici, vt de ingenij laude facile alijs poßim concedere, & ſine inuidia admirer & laudem, in quo quis etiam me ſuperarit: quod neq; feruens iuuenta, neq; gloria inflammatus faciat. Quod ſi videor alijs quoq;, vt mihi, verboſior fuiſſe; iam copioſa primo loco mihi naſcetur oratio, ſi gentem FRIDERICI regis à tot ſeculis è monumentis eruam, & auditoribus ſubijciam, & maiorum omnium res geſtas etiam conciſius exponam. Auide quidem illa aliqui cognoſcent, ſed quod nimis longum, fortè & laborioſius mihi foret, quàm vt perficere valeam; adeundos hiſtoriarum ſcriptores cenſeo: è quibus tantum delibabimus, quæ præteriri non oportere arbitramur. Explicare enim omnia

omnia neq; huius officij, neq; virium noſtrarum eſt. In recenſione autem gentis cur non ſim breuior? Nam & ignota eſt eorum nemini, qui hæc præſertim legent: nec ex imaginibus ſiue facinoribus egregijs maiorum FRIDERICVM regem laudare conabimur. Sunt enim hæ alienæ laudes, etſi non prorſus alienæ: tamen non omnino propriæ. Quin qui genus ipſi ſuum magnificè efferunt, & à maioribus ſe ornari volunt; hoc ipſo produnt vel ignobilitatem vel vilitatem animi ſui. Non enim è mortuis maiores ambitiosè excitarent, ſi ipſi illorum eſſent ſimiles, quos iactant, & prædicatione ſingularium laudum alij quoq; dignos cenſent. Opinione pulchrum eſt, & interdum faſtuoſum, gentiles plurium ſeculorum quaſi ſpectandos exhibere: præſertim, ſi quis in hoc ſummum decus eſſe aſſerat: re ipſa pulcrum, ſic virtute præſtare, vt principem cuiuſque gentis præſtitiſſe arbitremur. Qui maiores alijs enumerant, vt ex illis verè magni habeantur, ſine ſua præſtantia;

ſic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſic mihi facere videntur, vt ſi ex poſteris Craſſi inops aliquis Craſſi diuitias iactet, quarum ne teruncium in hereditate habeat, aut ex minoribus Tullijs infans ſuam eloquentiam exiſtimari velit, quod Tullius exſtitiſſet diſertiſſimus Romuli nepotũ, vt poëtæ verbis vtar. Falſum tamen haud eſt, vt plurimum generoſos naſci ex generoſis, et virtute excellere, quorum patres virtute excelluerunt. Id vero in ijs fallit, qui in alijs, qui inſignia virtutis non habeant, ſpectatam vel non agnoſcunt vel habent ludibrio. Neq; enim ſimile ita ſe ad ſimile aggregat, vt ad virtutem virtus: quodq; alienum à virtute eſt & vicio affine, à virtutis conſuetudine refugit, nec virtutem amat, cui inuiſum ſit non iniuria. Et rectum eſt genus tueri, vt virtutem tueamur, & propagemus vna: nec tamen non alia ratio eſt propagandæ virtutis, ac forte illa, ſi quis animum aduertat, certior. Fortes, inquit poëta, creantur fortibus. Etenim ex illuſtribus iuncti boni edunt præſtantiſſimos: an non etiam ex humilibus

bus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

bus iuncti boni, bonos? atq; adeo meliores, quam ex illuſtri malo, vtroq;, vel alterutro. In generoſa ſtirpe & regia, rarò aberrare natura creditur: credo, quòd educatio, & continuatur ipſa, & ſemper accuratior: deniq; inde orti, eos ſe eſſe intelligunt, in quos cæteri oculos conijciunt: vt ſibi à maioribus abire non licere putent, ac propterea non abeant. A tanto enim faſtigio deſcendere, turpe & gentis labes. Itaq; meritò tantam ignominiam animo horrent, & omni ſtudio fugiunt. Pæne hoc eſt à ſe ipſo diſcedere, quo nihil habetur inter cætera turpius. Vtrumq; fecit rex FRIDERICUS, vt gente regia in omnibus dignum, & maioribus in nulla ſe inferiorem gereret, & quem ſemel virtutum regiarum curſum tenere cœpiſſet, ab eo non declinaret, donec ad vitæ metam perueniit. Vtrumq; nemo, opinor, negabit: vtrumq;, ſed in poſteriore verſabimur maximè, perpetua oratione oſtendemus. Ex maioribus, qui fundamentum regij generis ante plura ſecula iecerunt, præſtantiſsimos viros fuiſſe, dubium non eſt: ordiar tamen

 genus,

genus, cum regis laudationem in manibus habeam, ab Aldeburgicæ atq; Holſaticæ familiæ primo rege: contentus modò pœnè nudis eorum nominibus. Ex Aldeburgenſium Comitum gente perilluſtri emerſerant, qui ab annis plus quàm CCCL. epiſcopas & archiepiſcopas ſumma cum laude geſſerunt: deinceps & duces Holſatiæ, qui & noſtra ætate Holſatiam tenent. Aliquot abhinc ſæculis ducatum Sleſuicenſem tenebat ADOLPHVS, eiuſdem illius familiæ princeps. Eo tempore cum CHRISTOPhorus III. rex Daniæ, idemq́; dux Bauariæ, deceßiſſet, ordines regni in ADOLPHum ſe animis conuerterāt, probatæ omni iam ætate in ſenectam prudentiæ, clementiæ, omniumq́; virtutum regiarum principem. Si rex ille ſine controuerſia dicitur, qui legitimè ab iis, qui ius ſuffragij habent, creatur, (fuit autem omni tempore regni Daniæ maieſtas penes amplißimos regni ordines, & manet etiam hodie, conferturq́; in quem ipſi volunt, & à quo volunt aufertur, ſi quis ſimul eam excutiat, in caſtra tyrannidos

tran-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

tranſiens) profecto ex hac generoſa familia primus Daniæ rex, ADOLPHVS fuit. Sed magnanimus hic princeps ac ſapiens, quod ipſe annis iam ingraueſcens, ſi quid grauius ingrueret, non facilimè tantum onus ſuſtineret, quodque THEODORICI gentilis filius, CHRISTIANVS, viribus animi & corporis præſtaret, ſibi diadema deferenti, Daniæ gratias egit, & proceribus regni CHRISTIAnum diligentiſsimè commendauit, & auctoritate ſua perfecit, quod & volebat, & ex vſu regni erat. Hoc eſt veræ ſapientiæ: hoc animi magnitudinis quàm rariſsimæ. Vt ſceptro potiantur, frater fratrem, pater filium, filius patrem exſecrabili parricidio trucidant: hic ADOLphus rex, quòd & regno, ſiquidem vellet, & animo, quod maximè volebat, rex, ſceptrum, quod nemine aduerſante, omnibus etiam gratulantibus, manu tenebat, quaſi de manu in manum CHRISTIANO, quem diximus porrigebat. Hoc enim eſt, quod reddebat iis, à quibus acceperat, vel relinquebat, qui traderent, vt

ſiue rogatu, ſiue monitu, digniſsimo principi non negarent, quod tribuerunt æquiſsima voluntate, ſuffragijs liberrimis, nec minus de ſuo, quam de ADOLPHI conſilio. Re & oratione noſtra, non falſo primus eſt: niſi verum ſit, quod in poteſtate tua munus fuerit, tu non acceperis, tuum non eſſe: quo vti non volueris, eius manere, qui donatorem ſe profeſſus fuerat: quorum ego neutrum abeſſe à vero cenſeo. Primus eſt in hiſtoria, CHRISTIANVS, à cuius auctoritate, neq; nos diſcedimus. Succeſsit patri, immo patre viuente & regnante rex creatus à ſenatu fuit, & inſignia etiam regni accepit, maior natu filius JOANNES, qui annos plusq̃ triginta regnauit, implicitus bellis, quorum alia ceſſerunt minus feliciter, alia vtcunq; ſopita fuerunt. JOANNI patri ſucceſsit CHRISTIANVS II. non aliis ſanè ſuffragiis, vtinam ijsdem veſtigiis, patris & aui diſsimillimus rex: exregis, quàm regis nomine dignior: atq; cum hic eſſe nollet, ille nolens factus eſt. Nec tamen ſuperiorum & ſequentium gloriam parum illu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

illuſtrauit: etſi ſecus, quàm hoc verbum ſolemus vſurpare. Ex huius enim ſæuitia, cæterorum maieſtas magis eluceſcit, non minus, quàm lux è caligine. Quartus rex FRIDERICVS JOANNIS frater, CHRISTIANI II. patruus, regnum in ſuum locum reſtituit: cuius ſtudium pacis perpetuum & ſingularis humanitas prædicatur. Hic diem ſuum obijt, anno CIↃ. IↃ. XXXIII. Quintus erat CHRISTIANVS III. qui nominis amplitudini facile reſpondebat, FRIDERICI I. laudatiſſimi principis, filius: de cuius bonitate & pietate nunquam ſatis, ita anguſto loco, dici nihil ferè poteſt. Pietati & bonis litteris per omnes ſuas prouincias, tanto illuſtriore, quàm rariore exemplo, certa præmia conſtituit, idque regiè, ne videretur facere, quod non faceret, neque aucuparetur nomen domi & foris, vt paſſim faciunt alij, etiam non admodum gloriæ ſtudioſi, ſed vt infamiam declinent. Namque ſacerdotibus, qui docerent populum de fide & officio hominis Chriſtiani, itemque alijs, qui ſe ſtu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

dio ſacrum litterarum addixerant, non parcè quod & boni viri faciunt, ſed perliberaliter, vt magnifici ſolent, reditus aſsignauerat. Paſſim aperuerat ſcholas, vbi paullo antè nullæ eſſent, quibus doctiores quoq; præfecerat. Peculiarem curam pro Academia Hafnienſi ſuſceperat, vt doctoribus egregiis abundaret in omni genere diſciplinæ: & præter ſuæ gentis homines doctiſsimos, ex Germania alios accerſiuit, alios è Belgio. Quod ei ſucceſsit facile, quando præmia non negabat eruditis. Valet enim etiam in ſtudiis ſapientiæ, quod in aliis artibus, vt honore & præmiis alantur. Vt enim vbi tabulæ non ſunt in precio, neque precium ferunt artificibus; ibi nusquam aliquis pictor, niſi fortè operarius prorſusq; plebeius ille ſit, proprieq; ita minimè appellandus: ita vbi litteræ, cuiuſcunq; generis ſint, (ſunt enim variæ, nec earum differentia & proprietas ſingularum verbo oſtendi queunt) non honorantur, ſed eſuriunt; ab iis locis abhorrent, à quibus ſe arceri, & agi in exilium intelligunt. Antè quoq;, quaſi auorum noſtrorum memoria,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

moria, erant ſtudia doctrinæ cis mare Balticum, & in Dania, cæterisq́ꝫ boreæ propinquis locis, ſed quædam obſoleta & tetrica. Nunc alia facies liberalium diſciplinarum in hiſce quoqꝫ locis. Cum enim ante annos plus minus centum in Italia vel excitarentur vel renaſcerentur, vel poſtliminio reſtituerentur bonæ litteræ, quæ iacere in tenebris, aut è viuis ſublatæ, aut in exilium pulſæ multis retro ſæculis viſæ fuiſſent: alij in Gallia, alij in Pannonia, alij atqꝫ alij in Germania, ſinguli equidem horum immortalem gloriam promeriti, Ptolemaicum quiddam præſtiterunt, mihiq́ꝫ tam nobili, & regio, & diuino nomine Euergetarum non minus colendi videntur, quàm ille princeps, non ſolum à ſuis Ægyptiis, ſed paßim terrarum ab omnibus cultis populis cultus fuit. Hic non poſſum facere, quin indicem, quantum Megapolitani noſtris ducib. JOANNI ALBERTO & ULRICO, fr. germanis debeamus hoc nomine: ſpiritum ducere cœperant ſub horum patruo HENRICO et patre ALBERTO: illorum auſpiciis viuere cæperunt et vigere:

hodie

hodie & viuunt & vigent, quod dicerem clarius, ſi abſq; inuidia à me dici poſſe putarem. In Dania, quoquo te vertas, cultus litterarum eſt & prouentus, quem ſuperior ætas ne optare quidem poterat: an non maximè CRISTIANI III. auſpiciis? Non de oppidis loquar, nec de ſcholis: in regia locus eſt litteris: nec familia nobilis, in qua non viri docti: nimirum qui acceptis initiis domi, ad vberiorem quaſi mercatum bonarum artium, in Germaniam, Galliam, Italiam profecti, diuitiis eloquentiæ, virtutis & ſcientiæ ciuilis onuſti domum reuertuntur. Fundamentum igitur felicitatis ſuæ in Dania debent Muſæ optimo illi regi CHRIſtiano III. vt faſtigium filio, regi FRIDERICO II. quod inferius nos quoq; celebrabimus, ipſæ magnificè dicere nunq̃ deſinent. Filios ad imperium educabat: nec tamen expertes eſſe litterarum volebat: quibus tincti quoq; fuerunt, ſed alij aliis occaſionibus, inſtitutum tam nobile & neceſſarium, minus fuerunt perſecuti: qui error non ſolum regum filiis, ſed magnatum quoq;, ac deniq;

diui-

diuitum liberis adeo communis eſt, vt vix turpe eſſe videatur deſerere caſtra Muſarum, & quod durius dictu videtur, nuncium remittere ſtudio ſapientiæ. Dicam non niſi de minima doctrinæ parte: ſi modo illius pars aliqua ſermo Latinus habendus eſt: quod non videtur, ſi eundem per ſe conſideres: videtur idem contra, ſi conſideremus & intelligamus, quantas vehat ceu alueo, animi diuitias. Prorſus enim ita ſe habet, vt qui Latinos ſcriptores tantum ſedulo legat, hunc in eloquentia proficere neceſſe ſit, ſed & alios ingenij interiores fructus decerpere. Sed miſsis omnibus: videmus, quid in quoque oppido fiat, & fieri oporteat, ſi ædes coniungere, ſi ciues velint colere vicinias: nempe, vt ſermonem conferant de rebus neceſſarijs, vtilibus, iucundis: quod fieri non poteſt, niſi communi ſermone vtantur, ni aliorum auribus & ore vti malint, quo nihil incommodius, nec inter priuatos quidquam abſurdius. Similis eſt ratio vicinitatis regum & principum orbis Chriſtiani, quorum

 popu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

populi cum vnum eundemq́ſ ſermonem mater-nũ non haberent, nec omnes omnium linguas poſſent perdiſcere; reges Latinè cœperiũt omnes loqui, vel ipſi, vel per legatos, vel per interpretes. Poteram forte de neceſsitate conuincere, nec è longinquo argumenta & exempla peterem: ſed quid quæſo honeſtius eſt, quam regem intelligere, non quid aliquis alius, ſed item rex loquatur, & ab alijs intelligi, quid velit? Quod non minus ad regios legatos, & regum familiares, qui illis ſunt à ſecretioribus conſilijs, pertinet. Qui turpe eſſe dicat, regem neſcire, regum lingua boni: huic quid reſpondeam, ſi velim, non inueniam. Eſt videlicet hæc lingua regum & ſapientum: neq́ſ minus hoc verum, quàm quod eſt apud poetam, niſi tale quiddam innuit, quum canit, alia l ngua deos loqui ſolitos, alia homines. FRIDERICVS princeps à litteris alienus non fuit, nec prorſus ex ludo litterario nihil abſtulit: qui quantum maturato iudicio illis tribuerit, & ſtudendum cenſuerit; ex ijs appare-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

parebit, quæ exponentur inferius. Peradoleſcens quidem à cultu litterarum ceſſabat, vt ſæpe vidi acres animos vltro ad virtutem & res magnas properantes, initio non abhorrere à litteris, qui poſſent etiam in illis progredi, quantum ſatis eſſet. Satis autem eſſe iudicatur (neque nos admodum pugnamus, neque Ennij Neoptolemo plane patrocinantes, neque repugnantes, cui non placebat, omnino philoſophari) quod ad degendam vitam nos promptiores, magis induſtrios, & alacriores reddat. Nec enim ſanè parum profecit, qui tenet, quid fugiat, quid ſequatur: quid taceat, quid dicat: quid obſit, quid expediat. Talia qui ex litteris deguſtauerit, ſemper eas equidem colat, etiamſi repudiaſſe videatur. Sed ad querelam ego hanc ibam: ſi qua ſingularis indoles, aut etiam diuina, tradatur litteris; multum referre in cuiusmodi formatorem incidat,

quàm doctum, quàm peritum, quàm moroſum, quàm humanum, quàm indulgentem, quàm negligentem. Malo equidem peritiorem, quàm doctiorem: quod peritior eſt in officio certior, alter in doctrina, vtut alteri conſulat: moroſi deterrent ingenia, & obtundunt impendio diligentia. Ut autem humanitas, accommodata ætati diligentia, & peritia moderantur omnia: ita contra oſcitantia magiſtri & præter tempus indulgentia alumnum ſocordem efficiunt, nec earum rerum auidum, è quibus ſuauitatis longo tempore nihil percipit. Nec tamen eo dico, quod quidquã compererim, cur princeps, adhuc in pueritia conſtitutus, ad alia ſubito ſe conuerterit: quod videlicet mihi curæ nõ fuerit, et forte nemo debeat curioſè ſciſcitari. Neq; tamen ſe dedit ille ſtudijs, quæ cum litteris pugnare viderentur: immo in ijs non tam detentus fuit (neq; enim heroicæ ſpei curam remittebat pater, neque quibus pueri vita & ſalus credita erat, officij erant immemores) quàm vltro manebat, & quotidiè exer-

cebat

cebat; quæ cum litteris pulchrè conuenirent, ad quorum etiam pleraque ipſæ litteræ ducerent, vel ſi hoc non opus eſſet, in ijs ſedulo ac mirificè confirmarent. Nam quid eſt magis conſentaneum ſtudio ſapientiæ, vel hoc ipſum aliud eſſe dicemus, (quin eius magna pars ſit, negari non poteſt,) quàm flagitia, ſcelera, fraudes, iniurias, mendacia & quicquid vitiorum eſt enormium odiſſe, & toto animo, tum ab ipſis, tum ab eorum labe infectis abhorrere: flagitioſos, ſceleſtos, fraudulentos, contumelioſos, mendaces, adulatores, ſycophantas & quicquid eſt talium peſtium, & ſtatim agnoſcere & ferre minimè? quàm contrà voluptatibus corporis nuncium remittere, vel certè multas expugnare, iræ moderari, vel pauca iracundè loqui & gerere, contumeliam nemini facere, aduerſari ſine moroſitate, conditionem tueri ſine faſtu, nihil dicere, niſi quod ſentias, veritatem, tanquam numen, colere? nec aliud Herculem & Achillem & cæteros heroas docuit nobilitatus

hoc nomine Chiron. *In hanc vero virtutem primariam ita incumbebat Achilles, vt cum omnium eam eſſe vellet, tamen propriam ſuamque faceret, vnde fluxit eius nobile illud verbum: ſe velut fores Orci odiſſe & exſecrari hominem, qui aliud cælatum teneat in animo, illud ore proloquatur.* *Vt ad cætera veniam, quæ pauca tamen erunt ex quam plurimis: quàm iuſtum ſe & æquum probare omnibus, humanitatem præ ſe ferre, quæ in animo ſedem fixerit, comitatem & beneuolentiam oſtendere, tum alijs, quibuscum ſis, tùm æqualibus, parem ſe æqualibus facere, eos tuo exemplo elegantiores, meliores, tui cultores eximios, ac tuos denique facere? ne me indagando, lectorem recenſendo torqueam: quàm ijs eſſe occupatum indies, quibus idem & vir bonus fiat, & princeps bonus. Sic in vita priuata nihil erit magnopere culpandum: quando id illud omnibus numeris perfectum hactenus in quæſtione*

ma-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

manet in philoſophantium porticu, in campum ante oculos omnium nondum prodit: ſic fundata reipublicæ ſeu regni felicitas, quantam etiam homines hominibus largiri & conſeruare poſſunt. Sunt credo hæc, quæ recenſui, et quæ huius generis: quanta ſint, non dico, tum quod ego tantum dicendo non valeo, tum ne mihi eius intelligentiam ſoli videar arrogare, quod neminem mortalium ignorarare arbitrer: nec tamen abſurdè vno verbo dixerim: hæc eſſe omnia, ſiue in his eſſe omnia vel potiſsima. Cohærent enim, quæ animi fortis et magni ſunt, et manu quoq; administrantur. Nec tamen hac de re ſubtiler diſputabo, vt docti, qui bonis rationibus virtutum perpetuam quandam connexionem probant. Nos vero hic de communibus tantum officijs loquimur, quæ ipſa quoq; ſibi diſſentanea non arbitror. FRIDERICVM in illis eſſe oportebat, & vt ex fama hominum & certis hominibus accepimus, atq; ſequentis vitæ curſus omni parte confirmauit, libenter in ijs erat,

&

& ſerio in medijs etiam iocis. Cum omni ætati & omni ordini, etiam regibus & ſapientibus, in ludis iocisq; eſſe liceat & conueniat, in ijs eſſe, & laudabiliter verſari iuuenem, culpabit nemo, niſi qui neſciat, quid laudabile ſit, quid reprehenſionem mereatur, qui antiquitatem non cognorit, qui diſciplinam Laconicam non viderit, qui humanæ vitæ rationem nullam teneat, qui vrbanitatis fragrantiam non fuerit odoratus. Verum ego ad alios ludos properabam, qui & ornant principes, & ſunt quaſi rei bellicæ præludia. Non tenet poſtremum locum in his venationis ſtudium: quam neque fruſtra imaginem belli dixerunt veteres: nec quis eam vituperauit, niſi humilis quiſpiam & parum ſanæ mentis: exercuerunt fortiſsimi quique, laudibus exquiſitis affecerunt ſapientiſsimi: mellitiſsimus Xenophon venationem monumento ſingulari illuſtrauit, neque neglexit in explicatione ciuilis doctrinæ peripateticorum princeps. Qui priuatos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

tus hac non capiatur, veternoſi eum eſſe animi oportet: quid dicam de regum filiis? Neminem eſſe arbitror, quin florens ætate in campum, in ſyluas, in ſaltum cogitet, & interdum ea cauſſa ſomno detrahat, vt vel leporem aut hinnulum canibus agat, aut ceruum iaculo figat, aut venabulo ſpumantem aprum excipiat? Dicerem imitatum fuiſſe Cyrum, vel Aſcanium, quod vtrumq; exemplum placet: ſed exemplo non opus fuit, neque è Perſia, neq; è Græcia, neq; ex Italia petito: omnes faciunt, & rectè faciunt: nec rectè, quod omnes, ſed quod natura inſtigat, ratio iubet: non libeat alias tangere: vna placet, hic ſilentio non premenda. Qui agros colunt, longius abeunt à malo: ſunt animis contentis modico, fraudis expertes, fœnoris neſcij, ſine ſiti honorum: qui venantur, abeunt ab otio, à ſomno, à laſciuia, à faſtu aulico, à pluribus, quæ ſtudio fugiat, qui probè, quæ fugienda ſint, animo perceptum habeat: accedunt ad laborem, ad famem, ad ſitim, ad frigus, ad æſtum, ad pluuias, ad vigilias, ad periculum: quæ qui tolerare &

ſubire didicerit, non leue ſibi præſidium pararit ad artem bellicam, adeoq́ʒ iſto loco natus ad imperatoriam: vbi ſemper periculum, ſemper inſidiæ, ſemper labor, ſæpe ſitis, ſæpe fames, modo æſtus, modo frigus, tempeſtas omnis generis, excubiæ viciſsim militibus, penè perpetuæ ducibus, nuſquam imperatori ſomnus, vel quod mireris & res eſt, in profundo, ſi accidat, ſomno vigiliæ. Adde, quòd, vt in ludis condiſcipuli, commilitones in militia; ſic in venatione, (quo dicam nomine non habeo, vtroqʒ non malè forſan vtar) & condiſcipuli & commilitones: quando ibi quædam militia, vt ſupra diximus, & certa diſciplina: de cuius hic vna parte hoc pulchrum, quod quemadmodum illi vtrobique diuturna conſuetudine ſimilibus moribus adſueſcunt, & ſemina iaciunt amicitiæ ſincerioris; idem ego venationum ſociis euenire ſuſpicor, vt ſe ex hoc ſtudio ament, & ita animis per ſimilia ſtudia coniunctis amicitiam ipſi ineant, quam deinceps annis quoque ingraueſcentibus colant. Nec fieri certe aliter poteſt, cum exer-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

citium hoc multa habeat, vel ſimulacra, vel principia virtutum. Fuit tamen in hoc ſtudio FRIDERICVS princeps, non magis, quàm principem deceret, neque vt ex principe venator fieret. Venator in luſtris cum feris vitam degit, easq; vel perſequitur, vel ſeruat, vt perſequatur: nec veriorem vitam ipſe nouit: quod cum princeps facit; ſui ipſe obliuiſcitur & ſuorum: atque tum rempub. ita iactari neceſſe eſt, vt in alto nauem: ſi in media ipſa forte gubernator alea ludat, nauem credens tempeſtatibus, vel clauum relinquens imperito alicui nautæ vel improbo. Nam, quòd in naui raro fit; id frequens eſt in republicæ, vt quaſi cuidam mercenario, ſalus ciuium credita ſit: qui neque populi ſalutis, neque ſuæ rationem habeat, neq; adeo ſit ſollicitus, ſiue cum aliorum exitio emergat, ſiue ſimul & ipſe pereat. Verum nos in alios non inuehimur, vt FRIDERICVM laudemus, ſed dum FRIDERICVM laudamus, facile eſt videre, quàm indignum ſe faciant principes & reges, ſi munere ſuo

 omiſſo,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

omiſſo, quaſiq; abiecto, ab hoc diuerſum, quamuis per ſe laudabile, è quo tamen voluptatem atque etiam vtilitatem capere cum laude poterant; perpetuo, non ſine reprehenſione bonorum, & cum iuſta indignatione ſuorum, gerant. Iuuenis frequentius venabatur, quod licebat etiam quotidie: vbi imperium adeptus fuit, quotidie fecit, quæ regis eſſent: venationi operam dedit, cum & negotia permitterent, & anni tempus inuitaret. Hoc enim neq; cum officio regis pugnat, neque cum dignitate regia. Venatoris enim voluptas eſt, non dignitas aliqua: & à venatione ceſſare debet, qui ius dicere, conſilium de ſalute ciuitatis capere, leges condere, denique hoſtium furores propulſare velit, & debeat. Adoleſcens vero etiam artem equeſtrem colebat, neque vllam eius partium negligebat, quod dignum eſt vnoquoq; nato equeſtri ordine: quanto magis principe, & futuro rege? Nec minus hæc ipſa curæ eſt Germanicæ iuuentuti & Danicæ & plurium vicinorum regnorum, quàm olim Græcæ heroum turmæ in Pelio: quorum in

hac arte excelluit etiam is præ æqualibus, cui palmam ſapientiæ ita tribuit ſummus imperator Græcorum ad Troiam, vt ſaluum ſe ſuosq; omnes fore ſpondeat, ſi eius ſimiles decem in vniuerſis caſtris habeat. Neque à FRIDERICO principe ludi equeſtres neglecti fuerunt: etſi ludicra illa certamina magis frequentari ſolita, pluribus antè ſæculis, monumenta etiam docent. Qui reliquias talium ludorum, Romanis vtilitate & dignitate præſtantium, conſeruant; de ordine equeſtri, de arte militari, atq; etiam de ipſa virtute non malè mereri exiſtimandi ſunt. Qui abolitam pænè conſuetudinem, ſiue diu intermiſſam, aut negligentius habitam, reuocaret in vſum crebriorem & in integrum reſtitueret; nouo beneficio Germaniam, & populos vicinos, amicos imperio, afficeret, &, vt de quibus ambigi non poteſt, nihil dicam denuo, omnes inflammaret admirabili priſcæ virtutis ſtudio. Nulli enim maculoſo aut turpi patebat acceſſus ad illos ludos equeſtres. Arcebantur enim, qui generis dignitatem minuiſſent;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

vt qui feciſſent adulterium, qui virginum pudicitiam tentaſſent, qui fidem fefelliſſent, etiam qui fœnori ſtuderent & mercaturæ. Vt vt enim quædam mercatura nobilis ſit: plæroſq́; ad malas artes ſeſe conuertere, vt profecto ſtudia militiæ colere non poſſe, iudicabant: in qua ſententia videntur fuiſſe quoq́; Lacedæmonij. Cultores enim habebant agrorum Heilotas, & aliis reliquas operas & artificia mandabant: ipſi in otio, duriter tamen, viuebant, ſine luxu, animos & corpora iis rebus exercentes, quibus facile hoſtibus eſſent ſuperiores. Sed priſca illa ſæcula nemo facile reſtituet, aut vix tandem id multis poſt ſæculis fieri poßit. Nec minus tamen laude dignum, æmulari veteres, ſi aſſequi non poßis, cum in aliis, tum in laude militari. In iis autem, quæ dixi, ita erat princeps FRIDERICVS, *vt multa quoq́; iuſti, prudentis, & cum primis munifici principis exempla ederet, cumq́; virtutem adoleſcẽs beneuolentia ſemper compenſaret, & cum poſſet etiam beneficio, regem aliquando munificentißimum plærique futurum augurabantur. Voto huic & omini*

euen-

euentus ſtatim reſpondit. Sapienter enim proſpexit rex CHRISTIANVS III. non minus filio, quàm regno Daniæ, FRIDERICO principe ad ſucceſſionem ordinibus commendato: ſapienter voluntati ſiue petitioni regis ſui optimi obſecuti fuerunt regni Danici proceres, & legitimis ſuffragiis, beneuolentiſſimum ſibi principem, & hoc potiſſimum nomine cariſſimum, regem deſignarunt. Pater decedebat anno abhinc XXIX. inter medias preces & ſuas & familiæ regiæ, vt ſanctius rex regno abire non potuerit. Quæ illo tempore paſſim gererentur, prætereo omnia: gliſcebat bellum Dithmarſicum, quod attingendum eſt. Hoc enim primum tirocinium imperij regis FRIDERICI II. qui in eo etiam ſecundus fuit. Regio eſt Dithmarſia, ſita ad Holſatiam: eaq́ XXXV. millibus paſſuum in longitudinem, & ferè totidem in latitudinem patet: ambit eam ad ortum Eidora fluuius, ab occaſu tuetur mare Britannicum, ad meridiem claudit Albis, ad boream cingunt foſſæ (tota enim illa paluſtris) & caſtella muniunt.

Qui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Quibus Dithmarſi multis retro ſæculis paruerint, & à quibus ſe ſæpius in priſtinam libertatem vindicauerint; hiſtoriæ eſt, non huius loci, à quo etſi ſtudio multa remouemus, tamen ſatis multa torrentis inſtar affluunt, peccato etiam aliquo meo. Quis tamen improbet, ſi à primo huius inclytæ gentis rege exorſus, perſtringam, quæ huc pertinent? Anni ſunt hodie CXIIX. quum FRIDERICVS III. imperator Rom. CHRISTIANVM I. ducem Holſatiæ creauit, eidemq́ꝫ ius dedit in Dithmarſos: quod iniuſtum eſſe, nec imperio dignum iudicaret, populos incultos, bellicoſos fortè, ſed nulla alia virtute præſtantes, non alio, niſi ſuo imperio teneri, & in luxu cum ſumma licentia viuere. Sed tum rex Romam religionis ergô abierat. Reuerſus neqꝫ rationibus, neqꝫ pollicendo, neqꝫ interminando Dithmarſis perſuaderi quidquã potuit: nec armis eos ad parendum, quamuis tentaret, compulit. Dithmarſi prætendere, ſibi charam eſſe libertatem à maioribus acceptam: nefas eam prodere, ſeq́ꝫ in ſeruitutem dedere:

dere:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

dere: tamen etiam parere Bremenſi Archiepiſcopo. Monet deinceps contumaces mandati imperatorij JOANNES rex Daniæ, CHRISTIANI filius: ni dicto audientes ſint, bellum & omnia extrema minatur. Nihilo magis mouentur, quàm antè, maiores animos pro libertate & vita ſumunt, & ingruens bellum, cui tamen pares futuri non putabantur, defendere cogitant: denique vitam profundere, quàm ceruices iugo ſubijcere malunt. Rex indignatus bellum decernit, neceſſaria bello parat, auxilia è ſuis regnis conuocat, alia ex Germania aduocat: in cæteris adſciuit certam legionem fortiſsimorum militum: hi ex variis gentibus confluxerant, & iam erant veterani. Duobus enim annis antè fidelem operam & felicem regi JOanni aduerſus Suecos nauauerant, & nuper admodum MAgno, duci Saxoniæ, Hadelarios recuperauerant. Quid ni in maximo metu eſſent miſeri, gens non populoſiſsima? tamen, quo ſibi grauius imminere periculum intelligebant, hoc accuratius parabant omnia, ad vim inſtructiſsimi exercitus ſu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſtinendam & propulſandam. Poterat ſibi rex certam victoriam polliceri, & benè ſe habebant principia. Etenim primo aditu Meldorpium expugnabant, ad vnum omnibus trucidatis, quô terrore incuſſo cæteris, Dithmarſiam facilius ſubiugaret. Rex igitur copias vlterius ducit, non aperto loco, quòd ibi non ita lati campi, ſed per anguſtias viarum, quæ vtrinq; foſſis cingerentur. Cum iniquis locis eſſent conſtituti, vt neque regredi, neq; in alterum latus abire, neq; aut explicatis alis aut conferto agmine progredi poſſent; alij armis hoſtium confoſſi, alij in paludes demiſſi perierunt. In foſſas enim, quas diximus, immittebant aquæ, quantam vellent, copiam. In ea clade quoque nobilitatis Holſaticæ flos occidit, & ex ordine equeſtri fortiſſimi viri XXC. duo item comites Aldeburgici, regis patrueles, ADOLPHVS & OTHO GERHARDI filij, JOANNIS fratres: rex ipſe cum fratre fuga vix elabi potuit. Nimirum neq; ſæuitia viam munit ad victoriam, & feſtinatio partam ſæpe profundit. Eſt enim

inimi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

inimica conſilio, tum maximè, primo aditu, quando conſilio vti neceſſe fuit: properant non ſine cauſſa, qui, re benè deliberata, nihil tale cogitantes & oſcitabundos opprimere in animo habent. Nec euadere ei facilè eſt, qui ſe in arctum vel ipſe incluſit, vel tanquam caſsibus irretiri paſſus eſt: quam nobilem fraudem priſco ſæculo Xerxi feliciter ſtruxit, & parua manu, nec ſine diuino beneficio, immanes inuictiſſimi regum, vt putabatur, copias deleuit, & ipſum in turpiſsimam fugam egit Themiſtocles. Ab Holſatis à patrum memoria deinceps nihil tentatum fuit: ac diuturna illa quies, quæ fecit haud dubiè, vt ſuperioris diſcriminis minores obliuiſcerentur, quod in oculis habere quotidie & meminiſſe eos oportebat, qui libertatem auitam aſſerere animis conſtituiſſent, Dithmarſos ſecuritate imbuit. Holſatis contra clades illa animo ita profundo inſederat, vt nihil magis, quàm illum diem videre vellent, quo inuiſi ipſis populi cæſi, perpetua ſeruitute opprimerentur.

 Tan-

Tandem vndeſexageſimo anno pòſt, vita functo K. Ian. rege CHRIſtiano III. renouatum fuit bellum Dithmarſicum, ab hoc rege FRIDERICO II. eiusq́ patruis JOANNE & ADOLPHO ducibus Holſatiæ: confectumq́ ita fuit vno menſe, vt Dithmarſi victi, & rex FRIDERICVS cum patruis communi victoria potitus fuerit. Hac felicitate prima, ſe primo imperij Danici anno diuinitus ornatum ſenſit rex FRIDERICVS II. neque ex hac fortuna animos ſibi maiores ſumpſit, cogitans & ſe expoſitum eſſe omnibus caſibus, & ſi quid in victoria boni ſit, DEI hoc eſſe beneficium, qui immemores ad pœnam vocet, ne dum nouis meritis cumulet. Videar hic forte breuior: nec tamen plura me debere exiſtimo: quod omnia ſunt in ſenum memoria: quæ ex patribus filij itidem acceperint: qui neſciant, ſciſcitari è monumentis, quibus ea conſignata ſunt, petere nullo negotio poſſunt. Tum vero victor optare poterat, omnisq́ cum eo Dania, quod ille apud poëtarum principem:

Ως Ερις ἔκτε θεῶν ἔκτ' ἀνθρώπων ἀπόλοιτο.

Satius enim fuerat perpetua cum cæteris, & paribus & melioribus bonis pace frui, quàm vel ſeditionem experiri, vel aliũde bellum ſuſtinere. Quin hoc vnum ex muneribus regiis primis, pacem cuſtodire, bellum profligare, belli etiam cauſas præuidere, & diſpicere, ne lateant. Fit, vt digitulo ſcintillam conterens, ab ædibus vel oppido incendium auertas. Jta rex magnam rem gerit, nec laurea minorem, qui occaſionem malo non dat, aut ab aliis datam amputat vel depellit. Contra, vt ſcintillulam ventulus mouet, ex qua flammæ tanta vis erumpere & latè populari poßit domos contiguas, quaſi ſtipulas, vt incendium vix exſtinguatur maximis imbribus: ſic belli cauſa tantilla ſæpe eſt, quam ſapiens nullam dixerit, & vix leuis ad ipſum occaſio, cui cum afflatur aliquid mali conſilij, illud naſcitur, quod neque tragico ore decantari ſatis poteſt. Hæc eſt illa Eris Homerica: quæ Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras, Ingrediturq́; ſolo, &

caput inter nubila condit. Si vellem à poëtis in campos oratorum deſcendere, qui lacrymas pupillorum, & ſolitudinem viduarum, qui virgines & matronas, abreptas vel ſtupratas, qui ver iuuenum è rep. ſublatum, qui robur ciuitatis cæſum, qui ſenes mactatos ſeu victorum pedibus calcatos, qui euerſa palatia, deiectas ceu fulmine turres, æquata ſolo omnia, vrbium cadauera, ob oculos ponūt lectoribus: longus forem, & importunus. Scriptores aūt hoc bellum itidem exponēt, Dithmarſico recentius. Ortum enim fuit quadriennio poſt. Fama eſt, acerrimum hoc ſeptem annorū bellum, inter duos ad aquilonem potentiſsimos, FRIDERICVM II. Daniæ, & ERICVM XIV. Sueciæ, reges, ætate florentes, claſſe vtrinq; & neruis belli inſtructos ex minimis initiis exarſiſſe in tantam vicinarum gentiū calamitatem. Terra mariq; pugnatum fuit ſæpius: ſed maritimis prælijs nihil tætrius, nihil exitioſius: ſæuiente Martis illa alea dubia: nauiū aliæ captæ, aliæ demerſæ, aliæ incendio conflagrarūt: pugna ſemper non niſi cruentiſsima, cum

inter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

inter cadauera in ſanguine cæſorum conſiſtentes manus conſererent, & mare cruentum circa claſſem cōſpiceretur: fuſa quot millia vix auſim profiteri, in quibus fortiſsimi quiq; viri & nobiliſsimi: nec illam cladem multiplicem oratione quis explicet: nec tot annis ferè quis fuit, qui ſibi victoriam addiceret: ſæpè ſuperior erat Suecus, nec raro ſuperior Danus. Exhauriebantur vires Daniæ, Sueciæ, Lubecæ, ſiue de claſſe, ſiue de militib., ſiue quæras de pecunia: cudebatur vtrinq; quantum poterat conſilij, animis vtrinq; infeſtiſsimis, & indies infeſtioribus: fumum tanti incendij pæne his oculis in hoc littore, vel de hiſce turribus conſpeximus, nec paucos amburere flammæ viſæ fuerūt: nec illi finem ſæuientis tantopere calamitatis videbant, nec alij prævidebant, quis eſſet belli crudeliſsimi futurus exitus: ita omnes, iram numinis nō facilè placari, ſenſimus. Niſi enim pœnas Deus de plurimis ſumere decreuiſſet; id malum ſedari initio facilè quiuiſſet: quod ſecus factum vidimus. Initio enim potentiſsimos, eosq́; vtriq; regi principes & reges

bene-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

beneuolentiſsimos audiebat nemo: qui ſolliciti de vtriusque gentis ſalute, amiciſsimo animo, ſplendidiſsimas legationes, quæ pacem conficerent, in viciniam miſerant. Ita frequentes in hanc vrbem venerant, & ita multos apud nos menſes commorabantur: crederes ibi tum, non hic emporium, non academiam, ſed regiam eſſe: ita ciuibus tum videri, ita hoſpitibus, qui ex interuallo huc commearent. Tanta tamen tot principum auctoritas, plurium legatorum conſilia, nihil prorſus valuerunt, vrgente videlicet exitium populorum fato. Ego enim, quid aliud dicam, neſcio. Erat ERICVS ignei animi princeps, & dotibus ingenij præditus pænè ſupra conditionem mortalium: vterque rex æquè ſitiens victoriæ: ſed ille ſiue in feruore conſiliorum, ſiue occulta quadam cauſsa, quam inueſtigare mihi non libet, nec erutam forte quis aliis perſuadeat, mente motus, quæ in regno ſuo moliri cæpit, alia mirentur omnes, alia ferri non poſſent: nec ipſe amplius ferebat, cum bellum ferueret nihilominus.

Regnum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Regnum igitur adire neceſſe habuit, ERICI frater, IOANNES III. rex ipſe Sueciæ: uiuente fratre, ſed nunc impare regni faſcibus, à quo ille grauiſsimas iniurias acceperat: nec minus vero necceſſe habuit bellum, quod cum regno acceperat, perſequi: etſi forte otium malebat. Neq; enim ipſum vna mouerat, neq; ſuaſerat, neq; potuerat, qua conditione ille tū erat. Statim ſuſpicabantur omnes, belli aliquam inclinationem eſſe iam factam, & ſperabant, non ſolum gentes illæ, quas hæc tam atrox laniena pænè confecerat, ſed etiam vicinæ, ad quas caritas rerum intermiſsis mercimonijs redierat, pacem non iniquis conditionibus coituram. Ad curam etiam & cogitationem priſtinam redibant, quorum antè mentionem fecimus, amici vtriusq; regis, principes longè optimi, Imperator MAXIMILIANVS II. reges alij, item ſeptemviri, & multi principes Germaniæ: miſſæ fuerunt & legationes belligerantium inter ſe regum: conuentum fuit Stetini in Pomerania: actum de con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

trouerſijs dirimendis ſedulo: confectum negotium, quod ante ſeptennium confici rectius potuerat. Ipſa credo neceßitas cogit mortales bellũ deponere, pacem colere. Itaq; pax certis conditionibus tum conſtituta eſt, quibus annos iam duodeuiginti, vtriusq; regni commodo, conſeruatur. Non poſſum facere, quin votum, quod meæ quoq; ad regem Daniæ electum, CHRISTIANVM IV. conſolationi inſerui, hoc loco repetam. Vtinam perpetuam pacem iſti ad boream populi colant: nihil illis dignius, quòd vicini, quòd penè idem ſermo, quod multi in ordine equeſtri conſanguinei. Sed cauſæ mortalibus in vniuerſum erat plus colendæ pacis, quàm excitandi belli: vt inter priuatos colendæ amicitiæ, quàm agitandæ inimicitiæ. Quod omnia ſecus fiant, adſcribamus vel peruerſitati vel infelicitati generis mortalium: quarũ hæc noſtram naturã vltro comitatur: eandem altera accẽdit et amplificat. Quiete parte vtriq; regno, FRIDERICVS rex et pacem tutatus fuit, et õnia pacis ornamenta, dilapſa vel obſcurata belli adeo grauis & diuturni motibus, in

Da-

Daniam cæteraſq́; prouincias paullatim reuocauit, à cultu numinis & liberalium doctrinarũ, exemplo patris auſpicatus. Patri autem in vtroq; par fuit, vel ſuperauit etiam patrem. Faſtigium enim huic rei impoſuit: etſi qui fundamentũ iecit, non equidem minus beneficium dederit. Sed hanc laudẽ æqualiter inter ſe partiantur, ſi viuant, pater et filius, vel cum contentione alter alteri ſuã propriamq́; laudẽ deferat cupide, vt contendere illa inter ſe merita nihil opus ſit. Quod ad religionẽ, innouari quidq̃ vetuit: ad præſcriptũ ſacrarum litterarum informatã arbitratus: diſputationes de obſcuris quibuſq; ſiue controuerſis capitibus in vulgus ſpargi noluit. Intelligebat enim pleroſq; tum ſentẽtijs diſsidere, tum animis diſtrahi: et factionibus natis ſeditiones ſubito exoriri, quas cauere quoq;, quàm ſopire, rectius ſit et facilius. Nec aberrauit, qui ſtatuerit, pietatis nequaq̃ altercari, neq; ipsã poſitã in acumine cõtentionis (in maledictis enim an non ſumma impietas) et palma diſputationis, ſed in mente auerſa à fanaticis opinionibus, veritatis deſiderio incenſa, in animo abhorrente à turpibus,

ſtudioſo virtutis, in actionibus honeſtis & beneficis, omnibus relatis ad primum auctorem, occupato. Nec ipſe magis cognoſcere laborabat abdita, quàm facere recta, quæ Deo grata eſſe non dubitaret: atq; ita preces pro ſe, & regno facere numquam ceſſabat, paucis cum cærimonijs, quæ moueant forte vulgus, certum in ſe animi argumentum nullum habeant. Res ipſa teſtimonium dicebat locuples: quod omne conſilium ad beneficentiam conuerteret, in cuius functione haud ſcio, an omnibus virtutibus poßit ſatisfieri: omnes certè regij officij partes ea contineri videntur; & cum primis, ſacerdotes, qui vacarent precibus, & erudirent alios de cultu DEI & officio, per vniuerſum regnum ſic ornabat, non ſolum, vt nulla re egerent, nec quidquam precario petere neceſſe haberent, ſed abundarent omnibus, quò ſine cura in ſacris litteris eſſe poſſent, vxorem quiſq; et liberos alere, honeſte educare, egenum ſubleuare, hoſpitem eleganter accipere. Nec vero non hoc eſt adeo memorabile, quòd maximum, ſed

ita

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ita rarum, vt è non multis gentibus exempla peti poſsint. Sunt quidem regna, in quibus antiſtites ſacrorum ob copiam otio torpeſcant, et luxu diffluãt, et quiduis potius curæ ſibi habeant, quàm diuina oracula, & vitæ ſanctimoniam: vbi contra alij miſerè egent, nudi à veſtibus & calceis, ſitiunt, eſuriunt, vt à tenuitate interdum ad mendicitatem deijciantur, aut certè in rem domeſticem ſic neceſſario incumbant, vt diſcendi, meditandi, & faciendi officium, tempore pæne omni excludantur. Apud Hebræos omnibus æquè, prout quiſq; munus gerebat, erat prouiſum: atq; itidem, ni fallor, apud apud Ægyptios. Illorum rationem nemo ignorat: Ægyptijs omnis populus erat diſtributus, in colonos & operarios, in magiſtratus & belli ſtudijs deditos, in ſacerdotes & reliquos litterarum cultores. Vnicuiq; ordini abundè erat, idq; ſiue inuidia, quod vnicuiq; ſuus labor. Alij erant in curia, in iudicijs, in militia: alij in agricultura & opificijs: alij in religione & ſtudijs ſapientiæ. Secus enim ha-

 bet,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

bet, quàm plebs iudicat, quum otioſos eſſe autumant, qui meliore ſui parte numquam quieſcunt, ac ne tum quidem, cum ſomnũ capiunt, niſi potius ſemper ipſi vigilant, etſi opus non faciunt. Nec tamen hic ego fucos tueor, ſemper inuiſos apibus, in quarum alueolos irrepuut vel irrumpunt, & quanquam nec mellificant, nec vllum laborem ſubeunt, miſere tamen deprædantur fauos. Nec boni in bene conſtituta legibus ciuitate ſibi inter ſe inuident: & in bonis habendi non ſunt, qui non obeunt ſuum munus, quod ſi vel minimum ſit, cum ſua cura, moleſtia, labore cohæret. Non minus munificè & prorſus regiè proſpexit rex erudientibus minores, qui vel eccleſiæ aliquando ſeruirent, vel reipublicæ. Certe enim hoc tam neceſſariũ, quàm alterum. Vt enim niſi fundi ſubacti ſint et conſiti, non eſt quod fructuoſam meſſem et vbertatem annonæ ſperes: ita niſi ad ſapientiam educetur tenera ætas, fruſtra quæremus paullò poſt, qui ſacras litteras profiteantur, qui ius æquum dicant, qui conſilijs rempulicam fulciant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ant: nec reperietur bonus et eruditus aliquis, cui demus bonis moribus et litteris erudiendos noſtros liberos. Non dicam in alios, qui ludis litterarijs et ſcholis etiam regijs male conſulunt, quod neq; doctores idoneos inueniunt, nec ijs neceſſariam mercedem tribuunt, & quia hic & ſordidi, illos inuenire non poſſunt: ſed hunc campum mihi relinquendum video, & alienis ære relictis, regem FRIDERCVM in cœlum laudibus efferam, ſi poßim, qui veteres ludos conſeruarit, nouos aperuerit; illos amplificarit, hos pro regia munificentia dotarit: prouiderit, vt viri modeſti & eruditi pueritiam ex omnibus ordinibus erudiant, vt fortunati ſibi de educatione bona & liberali proſpectum gaudeant, humiles ſe non neglectos, tenues etiam ſubleuatos intelligant. Et Academia porro Hafnienſis abundat viris doctis in omni genere doctrinæ: atq; illis præſtātibus viris minimè inuidendū, ſed eo nomine quoq; gratulandum Daniæ, quod in otio quiſq; ſuā Sparten ritè adminiſtrare poteſt, intentus ſuo muneri, liber à ſordida cura rei familiaris.

Non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Non igitur mirum fuerit, paſsim etiam fortunatiſsimis & nobiliſsimis, ſed iiſdem longè doctiſsimis & humaniſsimis, quaſi conſitam eſſe Daniam, quod me non fugit, cui amici illic non pauci & ſingulares. Cum enim domi fuiſſent inſtituti liberaliter, adierunt non ſolum Germaniam, quando pæne populares eſſe iudicari poſſumus, præſertim ſi Saxonas reſpiciamus, ſed & Galliam et Italiã, non tam vt peregrinas linguas & mores longinquos importarent in patriam, quàm vt bonos mores, vſum aliquem rerum, recte loquendi rationem, copiam conſilij domum referrent: quæ omnia optimos illos viros video optimè collocare, vt non ambitiosè contendant de honoribus, nec iniuria vel quibusuis malis artibus diuitias ſibi comparent. Nec eo ingenio ſunt, neq; ſic educati: & is eſt regni florentiſsimi ſtatus, vt neutrum ipſis neceſſe ſis. Poſsident namq; latifundia: neq; abundant, vt ſuos premant, cum ſuorum neminem quis egere patiatur: & ipſi ſunt honoratiſsimi,

pe-

penes quos, quod & ante oſtendimus, diademato conferendi munus. Poſſem, quos omnem laudis prædicationem mereri aſſero, ex iis nominare plures, qui rebus maximis præſunt: et eum, qui ſub hoc axe, velut alter Atlas mentis perſpicatiſsimæ quaſi humeris Olympum ſuſtinet. Sed neq; magno animo qui ſint, in os laudari velint: nec in os alios aliquis laudet, niſi abiecto idem & humili animo, cuius etiam prædicatio, nec in præſentia, neq; ad poſteritatem ponderis alicuius ſit, nedum teſtimonij dictionis vim habeat. Illi igitur præ aliis gratioſi erant apud regem: illis primus ad regem acceſſus: illi ad honores vocabantur antè, quàm peterent: illis præmia erant decreta, quanta dare rex & benigniſsimus & opulentiſsimus poſſet. Quare fiebat, vt ita quisq; ſuos filios educaret, & adoleſcentes, qui hæc viderent & audirent, æmularentur cæteros, quibus animus, conſpectus, ſermones regis optimi paterent: dignitas parata eſſet, paratæ opes, ſi quis etiam has concupiſceret. Quis autem quid horum contemneret? Cuius enim animum

opes non præſtringerent, vt ſi quis omnibus adfflueret, aut ſuam conditionem æqui boniq; faceret; is moueretur honore, quem ipſe etiam magnanimus, qui omnium virtutum apices decerpit, præ omnibus, ſiue ſpretis omnibus, ſectatur accuratiſsimè. Hunc quoq; adeptus, quis regi humaniſsimo & ſuo regi, charus eſſe non aueret ſummo virtutis cultori & ſapientiæ, vtriusq; præſidi, cenſori, & brabeutæ? Hæc regnante FRIDERICO contentio ardebat, optabilis ciuitati, optabilis etiam regno, vtilis mortalibus, celebrata à ſapientibus, ab ipſo Joue nobis propoſita, defixaq; in terræ altis radicibus: ipſaq; ab ita pulchris & multis exemplis propagabitur ad ſeram poſteritatem. Diffundebat autem ſe non fama ſolum, ſed radij quoq; huius regiæ magnificentiæ erga muſas longè gentium. Namq; FRIDERICVS præmia tribuit non longinquis ſolum belli ducibus, ſed quibuſdam etiam viris eximia doctrina præditis: atq; vix ille aliquem dimiſit indonatum, qui munumentum, in quo nonnihil ſalis ineſſet, è penu ingenij depromptum, attuliſſet. Namq; etiam ipſos conatus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

natus laudem mereri, & ope aliqua dignos eſſe iudicabat, ne plures litterarum ſtudia abijcerent, nec repullulaſceret, nondum funditus exſtirpata, barbaries. Nec vero ſine iudicio tribuebatur, quodcunq; illud erat muneris: ſed merces operi reſpondebat, vt qui non niſi ingenij ſpecimen edidiſſet; hunc induſtriæ ſuæ, quam poſuiſſet, non pœniteret: qui opus egregium abſoluiſſet, tam acutiſsimorum cenſorum plauſu, quàm præmio regio lætaretur. Legunt enim ſenatores regij auidè, quæ adferuntur, cognoſcunt diligenter: doctè iudicium faciunt: nec ab horum ſuffragiis rex abibat longius, quodq; perliberaliter ipſi cenſuiſſet, ſic ratum habebat, vt adderet potius aliquid, quàm minueret. Sic enim præmij maior eſſet dignitas, ſi non ſolum præſtantiæ operis, ſed maieſtati quoq; donatoris eſſet conſentaneum. In alium campum ex hoc litterario digredi conſtitueram, ſed quando iamiam ducum militiæ mentionem feci, mihiq; meo arbitratu, quæ cœpi dicere, dicere, niſallor, licet: ſic iis tribuam ſecundum locum, vt primam deberi poſt ſacros antiſtites (primi enim hi, quando poſt regem, à

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Deo primi, ſi eſſe volunt, quos ſe profitentur, & eſſe debent) non negem. Sunt enim muri ciuitatis, & propulſatores immanium ſæpe hoſtium, & calamitatum, quas illi inferrent, auerruncatores omnium. Quare ipſis merito primæ à regibus tribuuntur, & æquiſsima voluntate à ſapientibus conceduntur: vt contra ex illis, qui ſapiunt, ſapientiæ palmam non negant, quam ipſi quoq; reges animo proni adorant. Verum nos contentionem facere ſtudiorum Mineruæ et Martis, non inſtituimus, cenſemusq; cultorum Mineruæ id eſſe modeſtiæ, vt cultoribus Martis cedant, nec ratione, ſi poſsint, adimant, quod illi potentia, optimoq; iure ſuo tenent. Qui enim nos à maximis malis vindicant, & tuto loco conſtituunt, & cum vitæ ſæpè periculo defendunt; iis fortunæ bona non inuidere, & honore verborum afficere tantos viros, non indebito, neutiquam graue eſt. Hoc profecto legumlatores & ciuitatum conditores, qui ſemper habiti fuerunt ſapientiſsimi, cenſuerunt: item ciuitatum præſides, hiq; ipſi reges, qui vt interdum ſapien-

pientes ſibi antetulerunt, ita duces belli egregios æquarunt, affectos exquiſitis honoribus, & maximis præmijs ornatos. His enim viris neq; rex carere poteſt: neque regnum, neq; ciuitas. Auxilijs enim nudentur, quæ pollicetur Mars, atq; præſtat, vnde quoq; Græcis Ares dictus fuit. Hoc igitur etiam ſapienter rex FRIDERICVS, vt cætera: non ſolum quo tempore bellum gereret, in precio habuit & ornauit belli duces, ductores ordinum, centuriones, equites, milites, vt neceſſarios: in quo laus eſſe videtur non magna: qui negligeret, ille ſapere æquè videretur, vt qui ceruicem percuſſori porrigat demiſsis manibus: ſed etiam deinceps magis coluit, quum perſolutis etiam ſtipendiis, præmiis afficere homines militares & equeſtres ab eo tempore in ſuum vſq; illum diem non deſtitit. A reddita porro pace, pacem tutatus ſemper fuit, redditis omnibus & auctis etiam pacis artibus: nec bellum poſtea mouit: nec bellum cogitauit, quod excitaret ipſe: nec tamen artis imperatoriæ cogitationem abiecit, quam alteram regis artem eſſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

didicerat, expertus fuerat, nec obliuiſci iam poterat. Ita igitur ad bellum omnia parauit, vt bello paratus eſſet, ne hoſtem potentiſsimum laceßitus metueret, & ſi quis hoſtilem in modum fines auderet ingredi, obuiam ipſe iret conſilio instructus & potentia. Non dicam, quas arces exſtruxerit, caſtella munierit, quæ arma comparàrit, quam claſſem ædificarit, quàm cætera neceſſaria condiderit, vnde, cum opus ſit, quando quotiesq; opus ſit, depromantur, quòd aurum argentumq; in ærarium retulerit. Theſauros ego regios non ſcrutor: cætera non plus, quàm ſpectator ſiue lector rei bellicæ, intelligo. Quod omnes, vt puto, intelligunt; neque hoc ignorare videri debeo: bella geri per viros fortes. Hos vt in præſidiis, in regia, in oppidis, in vicis per vniuerſum regnum, & extra regnum, quàm plurimos & optimos in manu haberet; ſapienter vidit, & ſumma perpetuaq; cura procurauit. Nec regi tam munifico, tam magnifico, id fuit difficile: immo, facillimum, in quo cum illis virtutibus certarent humanitas & a-

animi

nimi beneuolentia: quantæ non ſolum in hominem priuatum cadant, ſed etiam in eum, qui ætatem illis ſtudiis fuiſſet deditus. Hæ priuato cuiq; multos amicos inueniunt: principi reip. & regi vniuerſum populum & vicinas etiam gentes arctiſſimè deuinciunt. Fides enim in quo eſt, ad hunc ſe conuertunt, in quibus eſt fides: atq; etiam in quo ſpectata fides eſt, hic ſerit in eorum animis fidem, in quibus anteà nulla fuiſſe putaretur. Male cum rege & quicunq; alio agitur, cuius ærario aut numis plus creditur, quàm ipſi. De animo autem regis FRIDERICI quis poſſet dubitare, cui velum nunquam obtenderet, quem detegeret quotidiè erga vnumquemq; vultu, ſermone, ioco, beneficio, vt cuiq; à ſe deberi iudicaret. Debere autem plurimum ordini equeſtri, qui idem militiæ eſt, intelligebat. Itaq; eum amabat & ornabat omnem: in ſingulos conferebat, quantum rex poterat, cum eſſet occaſio, & quantum quisq; mereri videretur. Beneficiorum autem tam ſunt varia genera, vt de recenſione mihi cogitandum non putem,

cum

cum ne beneficus eorum numerum teneat, qui nouas benefaciendi rationes quotidie meditetur, & ſine negotio inueniat. Immo rex bonus, vt pater bonus; nihil meditatur, nihil mandat, nihil gerit, quin omnia ſint beneficentiæ: vt quæ de rege FRIDERICO hactenus diximus, & dicturi deinceps ſumus, nihil præter explicationem regiæ beneficentiæ complecti videantur. Suorum ille præcipuè in omnibus rationem habuit, quod item, vt patre, ita rege dignum, tali præſertim, quem patrem patriæ ipſi voluerint, & primum dixerint: quam fidem fallere in regiam dignitatem nunquam cadere exiſtimandum eſt. Sed amicos habere foris, quibus ſi neceſſe ſit, vtaris in rebus dubiis, ad prudentiam pertinet: meritis nihil dum promeritos deuincire, ad eandem eiusq́; comitem liberalitatem. Nemo munificè facit, quin res ſuas meliores faciat. Namq; pro eo, quod in alterum confertur, ſiue argentum illud ſit, ſiue etiam nummo æſtimetur, venit in poſſeſſionem amici & fidi hominis, ex quo plus percipias aut ſperes fructuũ,

quan-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

quando hoc ipſum ille velit & optet, quàm ex magna ſeruorum manu, quibus haud ita volentibus imperes. Quod ſi, vt ſemina in ſterilem fundi angulum delapſa fortè pereant & ſpem agricolæ fallant, ita meritis non mouentur aliqui, vt eſt nimis magna ingratorm ſeges; in eorum locum vltro ſuccedunt boni. Boni enim beneficijs ſe deuinctos putant, ex eo beneficio, quod neq; acceperint, neq; fortè accepturi ſint, tamen eius ſe aliquando futuros compotes ſperare poßint. Quæ omnia cum rex intelligeret, qui non opibus ſeruiret, ſed ab ijs ſibi inſeruiri vellet; alijs quoq; extra ſuas prouincias ſtipendia ſoluit in otio, vt, ſi vſus veniret, accurrerent in negotio: ad alios miſit munera, quæ cultoribus militiæ conuenirent, ſiue quibus vterentur, ſiue quibus decorarentur. Qui in regnum veniſſent, virtute, hac bellica præſertim illuſtres, ſiue viſendi gratia, vt fieri ſolet, ſiue legati ab alijs regibus, ſiue in comitatu eſſent ducum & principum; pænè vnumquemq; accepit benignè, tractauit huma-

 niter,

niter, dimiſit munificè, Et animus erat ille regius, erat in manu aurum, erant torques aurei: cætera, quorum non magna mihi notitia, aut minor apud me æſtimatio, quòd animus alijs, noſtraq; opinione non paullo melioribus occupatur. Cum autem plæriq; vel neceſſarijs contenti non ſint, vel illud rerum neceſſariarum nomen latius interpretentur, quiq; pro ſuis cupiditatibus: ſic fit, vt illis deleniantur maximæ partis mortalium animi, rati, nec prorſus falſo, ſe ſimul commodis & honoribus augeri. Etiam vero ipſe rex, qui præmia tribuebat, cenſebat ingenia, animos, & virtutem eorum, quibus aliquid deſtinaret: nec vulgi opinionem ſiue famam, nec genus ſolummodo ſpectabat. Negligebat enim etiam, qui primi putarentur, & maiorum nomina facilius meminiſſent, quàm res à ſe præclarè geſtas aut cogitatas: & humiles amabat, in quibus animi nobilitas, id eſt, virtus, eoſq; ornabat ſedulo. Sic nobiles ad virtutem, inferiores ad nobilitatem excitabat.

Exte-

Exteros etiam in regia alebat ſanè multos, & fortes, & elegantes: habebat etiam liberaliter, vt omnes: (quis enim ignorat ſplendorem aulæ Danicæ?) cum grati eſſent regi, chari quoq; erant cæteris ſatellibus: etenim exteri modeſti, & domeſtici non inuidi. Namq; à cultoribus virtutis & viris fortibus inuidiam abeſſe oportet quàm longiſſimè: ab ijs autem perpetuò, qui ſtudijs ſapientiæ dediti ſunt, & vſu rerum præditi. Quæ virtus, vt rara, ſic profectò illuſtris, à me in proceribus Danis animaduerſa, non vno loco verè prædicata fuit. Vos enim, hoſpites, in quibus eximia virtus, ciuitate veſtra donari paſſi eſtis, quod nuptijs quoq; contractis fuit pulcherrimè confirmatum: ſed ex ijs in ſenatum regni legiſtis, quorum animos erga vos & fidem probauiſſetis, & vna vobiſcum in ſumma regni ſpecula collocaſtis. Quod enim rex optimus fecit, id à vobis profectum fuit: quod REX ſuaſit, nos voluiſſe, iuſſiſſe, accepimus. Haud tamen ſcio,

nos voluiſſe, rectius loquar. Vos enim etiam ſuaſiſtis, quod rex voluit, iuſsit. Conſtat enim alios delatum honorem recuſaſſe initio: vt tandem non tam veſtris ſuffragijs lecti, quam auctoritate ſenatus longe ampliſsimi, collegio veſtro illuſtri ſe inſeri paſsi fuerint. Nec igitur alij ſunt veſtrum, merito veſtro, obſeruantiores, neque commodi publici ſtudioſiores. Quorum vos induſtriam & fidem experti eſtis ſæpè, & hoc tempore mæſto & difficili, vt ego quidem iudicem, quando vos pro rege eſſe oportet, ſemper experiemini. Hanc igitur laudem iudicij et bonitatis, tum vos meremini, tum meretur ipſe rex, cum in tali re mutuam voluntatem ſpectaueritis & ſecuti ſitis. Rectum enim illud eſt, neq; nouum, etſi non ita frequens. Neque hoc mirum, minus frequentari, quando magna eſt præſtantium virorum raritas, quibus primus ille in aliena ciuitate honor ob virtutem & ſingularia merita deferatur. Athenas tamen, quod domicilium ſapientiæ & virtutis

nobi-

nobiliſſimum & vnicum in orbe fuit habitum, hac in re perquam fuiſſe liberales legimus, qui nullam virtutem, quamuis exteram & longinquam è ciuitate ſua excluderent, neq; ſummum honorem humillimæ etiam præſtantiæ negarent. Seueriores etiam, & pæne ſi cum reliqua Græcia comparentur, tetrici Lacedæmonij, nec facile hoſpites in vrbem intromittebant, neq; ciuium filijs longinquas peregrinationes permittebant, ne illi ciues vitijs nouis ſeu mollitie inficerent, nèue hi referrent mores alienos à Laconicis: tamen ipſi quoq; peregrinos viros præſtantes & ciuitate donarunt, & ad honores reipub. cupidiſſimè adſciuerunt. Exemplum addo recens, quòd rex Poloniæ SIGISMVNDVS III. aſſentiente ſenatu, Germanos & Tranſyluanos ob merita ciuitate donauit, præter cætera præmia, hoc etiam, quod quis non iniuria ſummum dicat, addito. Eſt enim ni fallor, adoptioni ſimillimum. Magnum, ſi quem paterfamilias diuitijs ornet: maius, ſi adſciſcat

 inſu-

inſuper in familiam: maximum, ſi adoptet, & ex ſeſe natis liberis parem faciat: ſapientiæ patris maximæ, & maximæ bonitatis liberorum, adoptiui item maximæ virtutis, ſi citra inuidiam hoc adminiſtratum fuerit. De vobis, proceres, non dicam magnificentius, quorum ego gratiam non aucupor, partam facile tueor: de rege ſine aſſentationis ſuſpicione nunc licet dicere: nullum prætermiſiſſe diem, quin daret beneficium: nec ſomnum vidiſſe, quin cogitaret. Hoc maieſtatis eſt proprium, hoc dignitatis, hoc humanitatis. Humanitas in plebeio meretur laudem, quod quiſque ferè ſuum agit negotium, reliquorum & reliquos negligit, vt infimi non ita humanitatem ſincere colant: maiorem in eo, qui cum dignitate eſt, quod pleriq; vel ſua iam mirantur, vel ſuſpiciunt altiora, inferiora vix contuentur: maximam in rege, qui in ſummo collocatus faſtigio, non ſolum proxima quæque perluſtrat, & facile fert, ſed etiam ad abiectiora non tam oculos & manus,

nus , quàm animum curamq́ omnem conuertit. Hoc modis omnibus feciſſe FRIDERICVM regem oſtẽdunt omnia, ſi videamus, vt erga omnes, vt erga familiam, vt erga ſuos omnium ordinum ſeſe geſſerit. De his itemq́ alijs pluribus quid, quo ordine, quomodo dicam, ſi inuenirem; ſedulo & elaboratè quoque explicarem. Sed illud mihi perdifficile eſt, vel propter temporis anguſtiam, ſed multo magis propter rerum, quas non ſatis diſtinctas, ſed obuerſantes tamen animo, in ipſo animo meo video. Poteſt autem certior humanitatis eſſe nota, quam cultura amicitiæ, eaque minimè popularis? Quædam enim ita latè patet, vt in quamlibet ſocietatem ſpargi videatur: atque hæc eſt vel humanitas, vel humanitatis aliqua ſiignificatio, non intercedente communicatione conſiliorum & ſingularium officiorum, oſtenſa vultu, ſermone, & ſtudijs communibus. Hæc ratio pulchra eſt, & vitam optata

ſuaui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſuauitate condit, quam qui non adfert, aſymbolos aliquis eſt in conſuetudine hominum: in quibus eſt; & humani ſunt & elegantes. Sed in amicitijs eſt mutua animorũ coniunctio, inter pauciores, minima et arctiſsima inter duos, nata ex honeſto atq; virtute, ſiue opinione virtutis, et ad honeſtum tendens: quia ad officium, non ſine ſuauitate, etiam cum fructu. Amicus enim nõn ſit, qui in perpetuum acerbus eſt, nec prodeſt alteri. Colimus autem amicitã non ſolum cum paribus, ſed etiam vel cum minoribus, vel cum ſuperioribus. Tenues eam cum paucis colant potentioribus, quod diſsimilia non facilè conſociantur: cum pluribus vero ſui ſimilibus, quod ſimilium naturalis videtur collectio: vnde prouerbio dicitur, ſimile ſimili delectari: itemq́; ſimilem à Deo duci ad ſimilem. Inter potentes autem, fortunatos, & nobiles ſummum locum reges obtinent, penè vt ab hoc optabili mortalium bono, conditionis ſuæ principio, arceri videantur. Similem enim rex in imperio ſuo habet neminem: omnes

alij

alij rege minores: quin ab hoc quidam remotiſsimi: quem ſui ſimilem habet, longè abeſt, quod amicitiæ legibus non admodum conſentaneum. Quid enim amicitia ſine quotidiana conſuetudine, quam loci intercapedo negat? Sed vtriuſq; colendæ viam tamen inueniat rex ſapiens. Cum enim hoc poßit ſapiens, quanto magis rex, modo idem ſapiens? Namq; vt mutuo ſe coluerint illi olim habiti dictiq; Sophi, neminem latere arbitror, quod ab animis ex omni parte proficiſci oportuit: nec non quauis ætate docti, ijdemq; boni viri, diſiuncti ſpatiis locorum, qui vno loco ſimul, aut non ita ſæpe, aut nunquam fuiſſent, ſe inter ſe ſincerè amant, vt plura deferant, quædam etiam officia præſtent. Aio hoc ſapienti regi longè facillimum, qui cum animum habeat, reliqua certe etiam omnia habet, quibus animi conciliantur: quod etiam aſſecutus fuit olim, ante annos plus minus CL. Coſmus Medices, Magnus cognominatus, priuatus initio, deinde patriæ reipub. ex meritis, non dictus, ſed habitus cultusq; princeps. Cum quibus autem totius pro-

pe Europæ principibus & regibus amicitiam non coluit rex FRIDERICVS? Quod ad hunc ex animo: nec minus animis ipſi plæriq; reſponderunt. Ordine de ſingulis dicere non eſt opus, nec perſcrutari, quid de quoq; exiſtimari poſsit: neq; hoc priuatum decere cenſeam, nedum eum qui de regiis non niſi obiter audierit, & vnam Mineruæ regiam præ omnibus regiis colat. Recte igitur in hoc etiam ego conciſus, quod non pernouerim. Id attigi potius, vt ad aliud, & hoc admirabilius, aditum orationi aperirem. Non ſolum potentiſsimus hic rex amicitiam ſinceram cum inferioribus coluit, ſed etiam effecit perpetua ſua clementiáne (vt de ſummis loquimur) an bonitate? (vt de quilibet) vt hi ipſi vltro regis amicitiam expeterent, aut certè ab ea non abhorrent, ad quam plurima, non ſolum exſpectatio beneficiorum, ſed etiam certitudo perpetuæ regis beneuolentiæ incitare poſſet, nec eſſet ſignum aut exemplum, quod deterreret. Locum hunc illuſtrare ſibi quisque poteſt, qui in aulas noſtri ſæculi oculos

con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

conuertat, & principum animos moresq́ conſideret. Neq; in iſta aula, de iſto principe, fuit ad quemq̃ opus poëta monitore, quamquam aureum illud eſt præceptum, quod ex vſu vitæ communis in priuatos noſtros vſus perliberaliter deprompſit, vt à multis incommodis & magnis periculis bonos dictoq́; audientes vindicaret. Dulcis, inquit, inexpertis cultura potentis amici, Expertus metuit. Sic enim viuitur, vt inter partes non ſemper, interdum etiam difficulter conueniat: inter impares, qui à paribus proximi ſunt, neq; magno diſcrimine cẽſeri poſſunt; non facilè, & multo difficilius. Non tango hic opulentos, nobiles, potentes, vt ſint pleriq; ingenio intractabili, vt moribus aſperis erga alios, ſui, vt putant, diſsimiles. Qui paulo ſunt opulentiores, paullo honeſtiores, paullo potentiores, niſi natura benignitatem ſuam in ipſos tranſtulerit, aut educatio formarit, aut litteræ emendarint, dominatum ſibi legitimũ paratum putant, quaſiq; minutam, ſuaq́; vi paullo poſt corruituram, vt quæ fundamẽto innitatur fragili, tyrãnidem.

Qui paullo rerum peritior, & quod mireris, qui paullo formoſior, paullo robuſtior aut diſertior vel loquacior, ſit; his tam caducis bonis, de quorum ſtatu agi poßit, quæq́; capite minuta dicat non ſine cauſſa aliquis, fretus, alios præ ſe contemnit, præſtantiores alia re, vel ſæpe illa ipſa, qua ille triumphat, infra ſe eſſe iudicat: nedum cum alio agat familiarius, & amicitiam contrahat, cuius videlicet ne vmbram in vaniſsimo faſtu viderit. Sed tantum regem non puduit, neq; pœnituit beneuolentiæ erga plebeculam, ſtudij elegantiorum, amicitiæ cum bonis. Quos enim virtute præditos animaduerteret, & eſſe ſimplicis animi: quemadmodum ille erat integerrimi, nihil ſimulans, nihil diſsimulans, ſiue cum inferioribus res eſſet, ſiue cum ſimilibus; iis beneuolentiam & animum indicabat. Nec arbitretur quis cenſuram facere ingeniorum non potuiſſe: in qua re præſtabat iis quoq;, qui vocantur phyſiognomones: quando non ſolum vultum & lineamenta faciei contuebatur, ſed mores & ſermonem, tanq̃ certiores animi nuncios: ſi quis ab

vtriſq;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

vtriſq; fucum arte ablueret. Non ille autem genus in hac cenſura, neq; diuitias reſpiciebat, qui inſignia generis tribuere, cui vellet, ditare, quem vellet, poterat: animum explorabat, quibus modis rectum erat. Spectatos amabat, ornabat, quod ex vtroq; horum colligitur, admirabatur. Etſi beneficiorum erat prodigus, ſi ita appellari poteſt, qui magnificentiæ limites non migrat: tamen pluris ſemper fuit omnibus animus regis, vultus humaniſſimus, ſermo, etiam cum durior videretur, ſuauiſſimus. Neminem audiui, qui ſanè audierim plurimos, paullo regi familiariorem, qui hæc non dixerit, celebrarit, ſibi eo nomine fuerit gratulatus. Ipſi contra ad regis nutum ſe comparabant, vt bonos decet, non iis tantum, quæ in oculos incurrunt, & ſæpe tam oculos fallunt, quàm animum, ſed toto animo, ipſo ſtudio virtutis: regem, vt parem amabant, vt beneficum colebant, vt regem, quaſi numen, venerabantur. Hanc animorum inter regem optimum, & bonos viros regis familiares, ſi amicitiam quis non eſſe contendat; ipſe ingenuè dico,

neſcire me, quid ſit amicitiæ, nec eius virtutem vireſq́ cognoſſe: niſi quis illud virtuti debitum, & cum virtute coniunctum nomen amicitiæ, non vilius, (quid enim vile, quod pretioſiſsimum?) ſed inferius tam nobili ſiue diuina coniunctione eſſe exiſtimet. Cuius ſententiæ ſi quis eſt, quem forte inter eos reperiam, qui accuratius, quæ dixi, conſiderent; ei ſubſcribo: ſi nemo eſt, illius ego me auctorem auſim profiteri. Etenim cum omnis amicitia eximia eſt, tum hæc tam rara, tam difficilis, tam caſta & conſtans, principem locum tenet: & ſublimiorem ſiue diuiniorem citius aliquis fortè ſomniarit, quàm inter mortales oſtenderit. In hoc tamen ſummo genere aliam eſſe alia inferiorem non negârim. Quibuscum enim eſt conſiliorum communicatio, coniunctio etiam arctior: arctiſsima hæc, quibuscum ſecretiſsimorum. Ac fuit amicitia intimior regi FRIDERICO cum ſuis ſenatoribus: quod alio loco à me vberius explicatum, non etiam hic dici minus debet. Rex eos maximè ſibi æquabat, & ſiue priuatim eſſet vrbani-

banitati locus, quod rex minimè moroſus, & ſalium diues, ſiue in ſenatu eſſent dicendæ ſententiæ, libertatem ſermonis, cum in aliis omnibus ferret, tum in his flagitabat. Sic ex omnibus ſignis apparebat, nihil fingi, omnia eſſe tranquilla & ſerena, quaſiq; aliquã illorum paritatem. Quanto verò rex de maieſtate ſua plus remitteret, tanto illorum animis erat nõ ſolum charior, ſed etiam auguſtior. Sanè in quibus gentibus, & penes quos homines immodicum & religioſum eſt cærimoniarum, vt ita loquar, inter ſe ſtudium: ibi non eſſe nimium fidei, vſu experimur: quiq́; multum temporis & operæ in his ſplendidis nugis ponunt, vitæ rationem haud rectè intelligunt. Itaq; eos compararim cum turpiculis puellis, quæ quo ſpeciem aliis venditent, faciem fuco diligenter illinunt. Proinde etiam, vt hæ fuco liquefacto, multo ſunt fœdiores: ita illi, incuruatione ceruicis, flexione genuum, baſiatione manuum deſita, & verborum phaleris remotis ſeu fumis diſsipatis, ipſi placere deſinunt: quorum videlicet in rebus ſerijs, ſiue quid

quid agendum ſit, ſiue dicendum, non ſit vſus aliquis. Elegantiæ nimirum in iis abundè; vbi & decorum, & fides: nec illa ſine his grata ſit: hæc illam etiam & complecti & vincere videantur. Tanta porro animorum regis & procerum vnitas, non ſolum ipſis iucunda fuit & honeſta, ſed etiam tum ipſis, tum regno Daniæ nihil excogitari potuit vtilius. Curia etenim, in qua talis ſenatus, cuius rex, vt ſol luceat, ſenatores, vt ſtellæ promicent, officina erit ſalubrium conſiliorum, & beatæ vitæ populorum, familiarum, ſingulorum. Vno enim animo, vno ore, quærerent & iuberent, quod rectum iuſtumq́; foret, nec ipſi ab hac norma diſcederent, ad quam reformarent & refingerent alios. Hæc eſt iuſtitia: non quod quisq; opinetur, aut deſideret: ſed quod ratio ſuadeat, intellectum ab omnibus ſanis, & leges iubeant: quarum illa probos leni imperio cogit, hæ perſuadent propoſita vtilitate ſingulorum & omnium, quam earum conditores omni tempore reſpexerunt. Quæ quoniam non omnes intelligunt, nec

facilè

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

facile toti populi de ijs erudiri poſſunt, ſed non niſi, quibus impenſius natura fauit, & illuxerunt litteræ, & longa dies vſum tribuit; ex his primus eſt conſeſſus iudicum, ad quos poſtremum referuntur negotia, quæ ab alijs expediri non potuerunt, vel quod eſſent intellecta minus, vel quod auctoritas minor, aut primum, quod difficilima. Ab hoc ſenatu pendent alij, non multo inferiores: ab his iterum alij, donec vicus in regno, regniq; prouincijs non relinquatur, in quo non ſit aliquis iuſtitiæ præſes, qui partim ex præſcripto legum, partim ex longi temporis conſuetudine, ius dicat, iniurias ab innocētibus depellat, lites dirimat, aberrantes in ordinem redigat, diſcrepantium animos componat, contumaces & petulantes coërceat, nocentes & inemendabiles, qua auctoritate poteſt, puniat. Poteſt autem ea, quæ à ſuperiore auctoritate determinata fuerit, donec ad fontem, ipſam videlicet maieſtatem ventum fuerit. Namq; etiam, quòd hic, plebi proximus, minus viderit, aut potuerit ſuperior

 rior

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

rior adminiſtrabit, donec is pronunciet, nec tamen ſine legibus, nec ſine ſenatu, vt illæ ſint regulæ, hic interpres: qui mortalium nemini rationem reddet, nec tamen reddet nemini. Nec enim fieri poteſt, vt qui tantam poteſtatem tribuerit, non eius vſurpatæ aliquando rationē reddi ſibi poſtulet: quod cum regum nemo dubitet, plærique, quantum pro humano captu poſſunt, nullum diem, nullum adeo momentum ſine cura ſui muneris tranſigunt, aut certe ſic faciendum eſſe in ipſa oſcitantia ſæpe cogitant, vt omnibus iam conſtare videatur, à quo omnes habemus vitam, ab eodem imperium accipiſſe principes. Cum de his nihil dubitaret FRIDERICVS rex: nullum neque ipſe omiſit diem, quin perpetuæ curæ aliquid deponeret. Audiebat, ſi quis quid vellet: non ſolum legationes, ſed quemque de ſuis: nec minus humillimum, quam aliquem de ſuperioribus: cognoſcebat cauſas, vt totas audiret, vt vtrique aures præberet: vetabat, quod fieri non oporteret: mandabat, quod vellet fie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

let fieri, recteq́ fieri ſentiebat, etſi illa omnia beneficia: ſenatum habebat, ſi eſſet opus: litteras legebat, cum quæ venirent, tum quæ mitterentur: diplomata & epiſtolas ſubſignabat, ipſe ſubſcribebat: ſic nulla fraus fieret: ſic tam minima, quàm maxima negotia ſanctè gererẽtur, cũ minima illa infimæ conditionis hominibus ſint maxima, vt profecto etiã vel ipſorum regum maxima, quoniam mortalium, in minimis merito cenſeantur. Sed cum inter homines alij alijs ſint maiora, non minus regium, minima rectè conſtituere, quàm maxima. Perſpicuum id vel inde eſt, quod minimis interdum læſis vel vacillantibus, maxima videmus perire & corruere. Itaque in rege, animaduerſio in res paruulas, quoniam neceſſaria, benè commendatur: vt contrà in eodem ordine maximè deteſtanda neglectio maximarum. Sed FRIDERICVS rex ſic maxima quæque gerebat, vt minima non negligeret,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

aut non negligere putaretur. Labor hic quotidianus erat, & quodam modo definitus: cura itidem quotidiana, ſed indefinita. Non ſuſcipiebat rex laborem, vt curam deponeret: curam alebat & augebat, vt certo tempore, non ſine effectu laborem ſuſtineret. Cura comitabatur quoquo inambulantem: nec eam abijciebat vel ſi in venationē properaret: ratus indignum rege, minore cura maiorem minuere, non alienum, per minorem maioris alleuationem quærere: deniq; ne in epulis quidem & in vino de cura multum remittebat, quando animum maximè remittere videbatur: nec ad conuiuium ſe conuertit antè, quam negotia pertractaſſet, quæ conſtituerat: nec ita agebat diem hilarem, vt corporis exercitationes minus coleret: quin vel venaretur, vel equitaret, vel ageret, ad quæ tempus & locus inuitarent. Namq; fateri oportet, hilaritati locum fuiſſe datam ſæpius. Quis enim gentium noſtrarum conſuetudinem, ſiue naturam diſsimulet? Natura alexit conſuetudinem,

dinem,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

dinem, conſuetudo inuenit vitium, & penè vitij nomen ſuſtulit: & ſæpè repugnantes non patitur ſibi viuere, etſi ſanctius iter inſtituiſſent. Cauſſam ego non dicam: faciam enim, quod animo improbem: inuehar autem forte fruſtra. Tamen res docet, primum quemq; ex benigniſsimis, & æqualibus vehementius ſtudere, & conuiuijs magis operam dare. Quos enim vel æquales vel præterea alios amamus, cum iiſdem libenter vna viuimus: cui rei nihil aptius conuiuio: quod & inde nomen accepit, quoniam ibi vnâ viuitur: quin, quòd ibi bene viuitur, Græci homines, & noſtri item populi euochian nominant. Quæ non ſolum nulla, ſed plura voluerunt in alijs maximè politis gentibus eſſe ſapientiſsimi legum latores: eorumq; conſilij rationes fugere nos non poſſunt, vt ciues ſibi eſſent inter ſe notiores, vt moribus mutuis adſueſcerent, vt ſermonibus in loco animi facilius arctiusq; quaſi conglutinarentur. Non repetam hoc, quod de vino principum à me, acceptum à non

malis auctoribus, alibi ſcriptum fuit: id eſſe ingeniorum lapidem Lydium, de quo acutius etiam ciuis Stagirorum diſputauit. Quæ in vino mala inſunt, ſi à ſuis epulis longiſsimè remouit hic REX; manebit minimum, quod improbetur. Fuit ipſi epulum profecto non aliud, quàm campus beneuolentiæ & beneficentiæ, humaniſsimarum, maximeq; optabilium virtutum, & ita ipſius propriarum, vt vix vllius pluribus ſæculis principum. Primum enim in illis nulla contentio, nihil rixarum, non conuicia, non ſermones ſpurci, non amores perditi non calumnia, non aſſentatio: ipſum veſtibulum regiæ ſycophantas & aſſentatores repellebat, peſtes aularum maximas & frequentiſsimas: ſi quis irrepſiſſet, ſuo ille indicio peribat, ſiquidem perit, qui conatu tam improbo omnem gratiam regis & beneuolentiam omnium effundit, deſtitutus repente à, quotquot erant, amicis & familiaribus, quaſi in vltima ſolitudine: non erat fraude tecta ſimulatio, non diſſimu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſimulatio exitium ferens, nec quidquam omnium eius generis, quæ conuiuia infeſtant, & verum eorum nomen abolent, quando eo rediguntur aliqui, vt ſimul deinceps nolint viuere, aut humaniter non poſſint. Hæc mala abfuiſſe à regio conuiuio nemo mirabitur, quiuis facile credet, qui de regis præſentia cogitabit beneuolentiſſimi & beneficentiſſimi, vt dixi, & toties dicendum eſt, nec ſatis dici poteſt, quando maius dici non poteſt, & in hoc eſſe videntur omnia: quem offendere, capitale ſuſpicarentur, cui diſplicere, graue: cui placere, illud erat, quod quisq; vellet, aut quo egeret, id omne ſe iam adeptum etiam, arbitraretur. Erat contra, vultus ſerenitas, ſincera ſuauitas, ſermones liberi, ſales liberales, mutua omnium inter ſe beneuolentia, quam Græci homines à ſingulari ſtudio meditationis commodi mutui vno nomine pereleganter exprimunt. Sed largior, inquis, inuitatio. Largior interdũ, ſed ſine tamẽ illis malis, ſemper cũ his, quæ dixi bonis: adeoq; ſemper cũ noua maioreue beneuolentia, vix vnquã ſine munificentia è conuiuio

abi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

abitum fuit. Inſtet alius: fatebor ſatius eſſe & optabilius, ita totas gentes viuere, ita vnumquemq; vt in celebrato à ſapientibus medio maneamus, nec ab hoc in alterutram partem declinemus in vitium. Sed nec populus ſine macula fuit, nec ſine labecula quiſquam mortalium, vt noſtra inter nos mala feramus potius, quàm mutuis accuſationibus nos atteramus: præſertim cum plurimis ſit propoſitum calumniari & præ ſe contemnere ſine corrigendi ſtudio, qui animi oculos in ſe ipſos non conuertunt, ſimiles vetuſtæ illi Lamiæ: quæ, vt eſt in fabulis, oculis coniectis in dolium & impoſito operculo, domi cantillabat, cum ex antro prorepere t, proditura in publicum, in ſuum locum eos ſedulo reponebat, vt obuia quæq; perluſtraret. Sed ita fit, alij noſtra, nos aliorum vitia acutius cernimus. Vtinam noſtris quiſque minimè blandiamur. In maximis eſt neq; negandum, vini modum non tenere: ſed vereor, ne ſint maiora, in illis quoq; qui largius nos vti vino et ſtatim vident, & non ſine

ratio-

ratione culpant. De quibus ego nihil, tum quòd nimis nota, tum quod virum bonum non decet ſic inſectari grauiora, vt minoribus vitiis patrocinari videatur. Agam, de quo agimus: audiamus eos, qui modum vini præſcribunt aliis: aiunt primum calicem ſiti deberi, alterum ſanitati, tertium hilaritati: qui accedat, turbari ab eo mentem: cæteris in furorem agi animos. Hoc ego omnium animis infixum eſſe velim. Sapientiſsimè enim dictum iudico, & eſſe, ſi quis perpetuo conſideret, quaſi anchoram, qua mens in portu fundetur, ne ſe tam turbidæ tempeſtati credat. Qui ſua mala ipſi nouerint, alienis minus inſultabunt: cæteri meminerint, in totis gentibus plærosq; non ita valida natura eſſe, vt aqua reſtinguere ſitim debeant: vt qui in primo vini calice inſaniant, aut amore ardeant: ad quos, lex pueris & mulieribus de vino lata, non minus pertinere videatur. Sed tamen, quantacunq; ſit aliquis animi firmitate, ſemper ego ſuaſerim, quod rectum eſſe ſentiam, vtramq; temperantiam ſumma religione colere. Conti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

nentiſſimè vero ſe geſſit in omni vita rex FRIDERICVS, etiam feruente adoleſcentia: neque eius in mulieres contumeliæ exemplum refertur: acerrimè quoque vindicauit, ſi quis adulterium feciſſet, aut honeſtæ fœminæ pudicitiam tentaſſet. Contra benè faciebat honeſtis, & voluptatem ſingularem capiebat, quoties nuptias conficeret inter bonos: quin huic rei ſedulo ſtudebat, vt benè dotatas optimis quibuſcunque collocaret in matrimonium: quæ res ſaluti vtriſque foret. Quid enim virgini optabilius marito, qui vxori pro patre ſit, idemque bona tueatur, quibus vtatur benè? Et bono viro opus eſt fortunæ bonis, vt virtutem exerceat, quam tardari multis modis oportet, quoties ad eorum comparationem totum animum conuertere, neceſſe habet. Sic igitur rex & amicos iuuabat, & virtutem non minus ornabat. Ipſi vero etiam coniugium ceſſit feliciter. Suauiſſime enim vixit cum coniuge SOPHIA, illuſtriſſimi ducis noſtri VLRICI, & amitæ ſuæ ELISABETÆ Cimbricæ filia, quam duxit ante annos

XVI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

XVI. Eam enim, in qua omne decus matronæ regiæ duceret, habuit vnicè cariſsimam, ita vt ſe vnicè carum ab ea haberi volebat, & vnicè charum haberi intelligebat ex omni conſuetudine: maximè, quod ſe ad optimi mariti, voluntatem & nutum ita vltro compararet, vt rex in ipſa nihil deſideraret: quippe qua nulla alia religioſior, modeſtior, mariti obſeruantior, liberorum amantior, ſuarum rerum domi ſtudioſior, aliarum minimè curioſa, faſtui inimica, elegantia & mundicie contenta, nusq̄ imperioſa. Itaq; ipſam reginam admiror, quando eius virtutes ſunt admirabiles: non miror, iis eſſe cumulatam. Non potuit alia naſci ex humaniſsimo patre & matre laudatiſsima. Accedit, quòd mater in educanda vnica filia optimam rationem ſecuta fuerit. Quod præſtare potuit hoc rectius, quòd optimè fuiſſet ipſa quoq; educata, quòd quàm ſanctiſsimè vixiſſet, quòd præterea principum ſapientiſsima. Etiam poſtea filiam in educatione liberorū adiuuit, ſuosq; nepotes et neptes in Megap. ad pietatem et modeſtiā,

& mores optimos regios iucunda cura & perpetua diligentia flexit magiſtra fideliſsima. Quod cum laudes ELISABETHÆ *pangerem, illuſtrare clarius omnino debui, quàm præſtiterim. Sed difficile eſt ſanè, omnia ita perſequi, vt nihil omnium, quæ dicenda ſint, prætermittas: omnia ita explices, vt rei magnitudo flagitet, quod pauci animo virtutis dignitatem cernere, nedum verbis auditorum animis repræſentare valeant. Jam quoq; in tam longa oratione, ſi qua alicubi abundare videantur, plura deſideratum iri, paullo poſt etiam à me ipſo, non dubitarim. Quo nomine, quam à me veniam non impetro, ab aliis tamen ſpero: nec negabunt, qui tale quiddam ſcribere aggreſsi fuerint. Rex igitur erga optatiſsimam coniugem ſic ſe geſsit, vt ſe dignum erat, & illa merebatur: nihil prætteriens omnium, quibus declararet, eam vnam & vnicam ſibi vnicè cariſsimam. Vt hoc à me concisè dicitur, quod latius erat explicandum? Sed ad finem properat oratio. Vicit autem etiam illum fides & beneuolentia mulieris, ſe imperio*

perio

perio mariti ſine ſeruitute ſubijcientis. Nec enim imperium SOPHia affectabat, vt plæræq;, neq; hoc ei in mentem venit: nec qui omnibus obſequijs reginæ ſuæ placere ſemper ſtuderet, imperij ſuſpicionem tuliſſet: nullius imperio mortalium ſubditus, mulierum dominatum maximè deteſtans, nec pro viris reputans, qui parerent mulieribus. Tenebat enim hoc, quod natura ſapientiſſimo conſilio ſanxiſſet, vt qui ſexus animo & corpore eſſet firmior, omni in re idem eſſet ſuperior, & ea quiſq; adminiſtraret, quibus natus absq; dubitatione iudicaretur: ſentiebat quoq; et remp. & quamq; priuatam domum imperio muliebri infeliciter regi: nec certè hoc & melius, quo peruulgatius. Felices ſint liberi, quos enixa eſt optimo regi princeps optima: filij ſunt tres, filiæ quatuor: fœcundo ſatis matrimonio. Quod optamus, idem ominamur: & ſpes ab infantia emicuit in omnibus: nec ipſa fallet, quando accedit educatio regia, ne intermiſſa quidem vnum diem. Potiſſimam tamen, nec iniuria, vel primam rationem cenſuit habendam pater,

primi filiorum, principis CHRISTIANI, qui natus imperio Danico ſperaretur. CHRISTIANO igitur ab infantia præfecit probos & fide præſtantes, qui infantem cuſtodirent, monerent, quæ tenella ætas caperet: docerent, quæ infans aut puellus rectè diſceret: atq; hæc omnia, quàm hoc optima ratione fieret. Sed ne ſpes illa regem falleret, in tempore rem aggredi ex re putauit. Itaq; aliquot ab hinc annis cum comitia ageret Othoniæ, negotium proceribus regni propoſuit. Non erat noua petitio, frequentata à maioribus, negata nunq̃. Honeſta enim cum primis, & ex vtilitate etiam regni, quod non eſſet hereditarium. Non hoc diſputabimus, vtrius regni conditio melior, illiusne cui rex naſcatur, an huius, cui eligatur. Scio, prius magis probari alijs, quod certus rex, nec metus ſeditionis propter competitores. In altero, mea ſententia, firmior rex, quòd innititur quaſi columnis marmoreis ſeu æneis optimatum, & fundatur legibus acceptis, quaſi immotis rupibus. In hereditario quidem ſenatus etiam, ſed non eius

tanta

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

tanta auctoritas, non itaq; tanta conſilij copia & vis, quæ ſaluti ſunt non minus regi, quàm ordinibus regni & populo. Sunt & leges, ſed quas refigere interdum vt poßit, ſic velit, cum minimè expediat. Sed vtrum tibi mihiue videatur, perinde fuerit, quando ex noſtra opinione nullius regni ſtatus, neq; ſtabit, neq; mutabitur. Hoc ſcio, quibus creandi regis ius ſit, id ſibi vſurpaturos, niſi vi è manibus extorqueatur. Maieſtas enim eſt, quæ maieſtati regiæ non officit, niſi fallor. Rex enim accepta maieſtate venerandus hoc mihi videtur auguſtior, quò radiis conſiliorum plenioribus lucet: quod neceſſe eſt ibi fieri, vbi vnusquisq; de ſenatoribus ſuas res, ſuam ſalutem, ſuam dignitatem non minus agi intelligit, quàm omnium & regis. Quod autem hæc ratio electionis videtur in ſe habere incommodi, ſiue maximi mali, quod ſit profecto, niſi caueatur; non magna prudentia & mediocri ſtudio auerti poteſt. Exemplo eſt Germania, exemplo Dania: quod ſi idem videatur Poloniæ, non fortè æquè ſingulis,

ſed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſed vniuerſis & reipub. Polonicæ rectiſsimè conſulatur: etſi quod publicè expedit, id priuatim quoque expedit vnicuilibet: nec poteſt re vera priuatum aliquem juuare, quod minus ſit ex vſu publico. Proxima quoq; comitia ob regem creandum poſt STEPHANI magni regis mortem, calamitatem Poloniæ attulerunt ſuffragiorum diſſenſione, et dolorem acerbum Germaniæ, quòd genti Auſtriacæ omnium regiarum primæ & humaniſsimæ macula inde aſperſa. Sed in Dania maneamus, cuius proceres, tanti viri, vt antè paſsim diximus, concordiam, vt omnes boni faciunt, ſummo ſtudio colunt, & publicæ tranquillitati, quod & maiores fecerant, in futurum longè proſpiciunt. Nec minus eam mentem & ſuperiorum regum, & regis etiam FRIDERICI fuiſſe putandum eſt: non ſolum vt ex ſeſe natis, ſed etiam ſuis populis conſulerent. Hoc enim fit maximè, ſucceſſore legitimè deſignato, et ad imperium fideliter educato. Facilius etiam & felicius, ſi ex eadem gente regia, cumprimis,

ſi re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſi regis ille filius. Huic enim paratur educatio regia, & ante hanc in eo eſſe genium regium credibile eſt: ab hoc etiam remota longiſſimè inuidia: in hoc à patre deriuata erga ſuos beneuolentia: in hunc affectio quædam populorum, & quaſi animi reſpectus. Hoc conſilio maximi tumultus declinati: nec idem non ceſsit vtplurimum feliciter. Quis neget ſapienter feciſſe Polonos, qui ducentos iam annos plæroſque ex Iagellonis, magni ducis Lithuaniæ, règis ſui optimi, poſteris reges crearunt? Noti etenim reges, Vladislaus & Caſimirus Iagellonis filij: et ALBERTVS, ALExander, SIGismũdus, Caſimiri filij: deniq; SIGISMVNDVS AVGVSTVS, SIGISMVNDI filius, quo moriente, regis Poloniæ filius ex gente Iagellonica nemo erat: infans erat regis SIGISMVNDI ſororis CATHARINÆ & IOANNIS III. regis Sueciæ filius, vt ex Gallia vſq; accerſeretur rex, qui hodie rex Galliæ: qui, cum, fratre rege Galliæ mortuo, relinqueret Poloniam,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ſucceſsit STEPHANVS, rex laudatiſsimus, non ſine ſeceſsione, de qua hic non eſt dicendi locus. Vacante regno ad Iagellonicam indolem plæriq; oculos et animum adiecerunt: atq; is nunc potitur ſceptro, natus Iagellonibus materna origine, cuius auunculus, maternus auus, proauus, atq; item abauus, tot ſæculis ſceptra geſſerũt: ac viſi fuerũt in ſumma libertate ſuffragiorum ſucceſsionis rationem habuiſſe. Quid dicam de Germania? Sapientiſsimi ſeptemviri, ne ſim longior in re obuia, nunc ab annis trecentis, à RODOLPHO primo ad hunc RODOLPHVM ſecundum, maieſtatem imperij Romani potiſsimum domui Auſtriäcæ, principi familiarum totius orbis, deferunt: qua florente, non omni felicitate orba eſt Germania: etſi multa minari ruinam putantur: niſi quis dicat, querelas eſſe omnium hominum omniumq; ſæculorum. Cæterum ipſi vident Daniæ ſenatores, quid rectum ſit,, & in alijs & in hac re, & ſi exemplis agendum ſit, ſuum quoque intueri poſſunt,

qui

qui tot, tantosq́ reges tam longo tempore ex vna familia crearint. Nec non iam bonis auſpicijs fauente & orante patre, deſignarunt CHRISTIANVM principem, qui patri decedenti ſuccederet, cum regem FRIDERICVM ita breui interuallo è viuis, properante fati violentia, ſublatũ iri nõ metuerent. Tum vero rex habebat, quod ſenatoribus regni gratias ageret, quod & filij & regni gratia gauderet. At vero ille, quos ſemper toto animo amiciſsimè complexus fuiſſet, in eos ſe totum effudit illo tam læto tempore. Lætitiam vero incredibilem maiore cura prudenter & regiè temperauit. Non enim ſatis eſſe arbitrabatur, regnum inueniſſe filio, niſi regno talem etiam regem abiens relinqueret, qualis ipſe eſſet, (quis enim fuit melior rex, ſiue omnes eius actiones ſpectes, non ſeligas per calumniã, in quibus quid deſideretur, ſiue eum cũ alijs regibus et principibus cõpares.) uel qualẽ ſe eſſe in omnibus, quomodoq́ ad omnia paratũ oportere tum intelligeret, cũ ſe de nouo retexere non poſset. Cum

enim omnes boni omnem poſteritatem meliorem eſſe optent, ex quo ego in contrariã partem hominum peruerſitatem metior, quòd malos iudicem, qui vel alios vel poſteros velint eſſe malos aut deteriores, ac ſi in illis nihil eſſet aliud vitij, hoc vnum foret vitioſiſsimum: tum patribus hoc præcipuè in votis eſt, vt liberos educent ſui ſimiles & meliores etiam faciant, ſi fieri poſsit: vnde non ſemper aſſentior poëtis, & querenti vulgo, vt plurimum minores fieri deteriores. Facit enim cura parentum, non omnino peſsimorum, vt liberi, ſi non ſuperent parentes virtute, ſaltem ab ipſorum veſtigijs non digrediantur longius, niſi ſi in educatione erratur, quod ſanè frequens, non fieri hoc voluntate, ſed errore conſilij iudico. Animus enim bonus, niſi conſilio bono inſtructus, non proficit equidem plurimum. Penes plæroſq; autem tanta eſt conſilij inopia, vt vel hanc ipſam non ſentiant, vel non intelligant, à quibus aliquid boni conſilij petant. Rex FRIDERICVS hîc illius copiam habuit, & penes

nes

nes ſe, et à ſenatu ſuo : qui iam alter CHRI-
STIANO principi pater erat, nunc vnicus
ſolusq; pater eſt. Vt puer ab optimis, qui habe-
ri poſſent è pluribus delecti, educaretur ad re-
gnum, prouiſum fuit: non ſic, vt regnaret a-
liquando, ſed etiam regno accommodatiſſimè
regnaret, in quo eſt felicitas. Sic enim, quod
dixi, intelligi uolo, vt philoſophus loquitur, cum
docet, oportere quemq; ciuium ad ſuam rem-
publicam educari, ne ſi ad aliam informetur,
vel ſibi vel patriæ aliquam calamitatem im-
portet. Parem igitur habuit curam & edu-
cationis filij & adminiſtrationis imperij ſui,
quoad vixit, nec alterutram depoſuit antè,
quàm vitam depoſuit. Nec illa educatio ne-
gligetur, donec artem regiam princeps FRI-
DERICVS perdidicerit: multo vero mini-
mè diſciplinæ huius, per quam nobilis pars &
primaria, cultus videlicet litterarum. Intelle-
xit enim rex, intelligunt regni ſenatores, ſtu-
dium ſapientiæ eſſe omnium maximè neceſſa-
rium, cum vnicuiq;, tum accedenti ad remp.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

tum maximè regi: quanto huic plura, vel quoniam huic omnia incumbunt, quæ vel ipſe gerat, vel per idoneos gerenda curet. Hos neq; poſsit agnoſcere ſine litteris, vt aurum adulterinum abſq; indice non dignoſcat aurifex. Similitudo enim ſæpe fallit, & ſæpius exterior ſpecies, niſi de quo exiſtimes, id introſpexeris penitius. Vt autem quis contendat, non exquiſitam rerum ſcientiam requiri in principe; modo largiatur requiri ſtudium perpetuum virtutis regiæ: ita ille profectò vicerit, vt nobis manus dederit. Hoc enim aſſeueramus amplius: quicquid eſt meræ ſcientiæ, vel ſubtiliſsimæ, ea neque bonum virum, neque bonum ciuem, neque regem informari: ei, qui antè animo, moribus, et ſtudio rectè faciendi probè informatus ſit, ornamento eſſe & adiumento poſſe. Sed hac de re nimium ad eos, qui rectius intelligunt: apud alios ſi quis vel totos dies dicendo extrahat, actum agat. Non autem minima de principe CHRISTIANO ſpes fuit, viuente quoq;, & vidente,

&

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

& hoc nomine & ſibi & filio & regno gratulante patre. Nam in puero pietas in Deum, & in parentes, & in moribus præfectos, & magiſtros, & erga viros graues beneuolentia cum obſeruantia, modeſtia in omnibus, morum ſuauitas, ſermo dulcis, etiam ille, quem eſſe regum aſſerebam ſuperius: hæc magna ſigna, minimeq; dubia. Sic enim mihi expoſitum eſt, & ex æqualibus vidi vnâ educatos, in quibus illa plus quàm mediocria. Vota nunc pro hoc rege faciamus: faciat ipſemet ſedulo, quæ ita feliciter exorſus dicitur. Cæterũ in illis, quæ dixi, occupato FRIDERICO regi effluxit ætas, quæ iam tamen primum ad ſenectam vergeret. Quæ his proximis annis conſilia, quibus quantisq; de rebus, agitarit, (quod ex tã ſplendidis legationibus vltro citroq; miſſis quiuis animaduerteret) regibus et principus inter ſe conſtat: vnum latêre neq; cæteros potuit, quod neq; obſcurum eſſe voluit. Etenim cum videret, quod videre quiuis etiam, niſi oculos auerteret, & aliò potius cum pertinacia

con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

conuerteret, non ſapientiſsimus poſſet, non leue periculum imminere Germaniæ, neq; ex vno loco: & forte ex ipſa media, neq; ab hoſtibus malè ab opibus & conſilio inſtructis; ille vti bonus vicinus, & amicus integer, & pars imperij ex Holſatia, vt officium neq; vellet negligere, neq; poſſet, partes Promethei, ſibi ſapienter ſumpſit, cuius tanta eſſet auctoritas, & principes diſcuſſa oſcitantia in res ſuas & imperij iuſsit animaduertere. Hoc magnum, ſi quis ſequatur, & principium magni boni. An non enim magnum bonum, calamitatem certam depellere? Sed maius, quod paucis perſuaderi poteſt: quotusquisq; hoc vltro faciat? Opes ſuas rex optimus vltro obtulit, vbicunq; opus eſſet. Quare molientibus res nouas terrori quoq; fuiſſe, & hac re præſidio Germaniæ, non video dubitare, qui præſentium rerum ſtatum per Europam accuratius animo contemplantur. Nunc vero hoc facere principes maximè oportet, vt ſe hac quoq; ope nudatos intelligentes, curam de rep.

no-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

nobiſq́ tuendis acuant. Hunc rex FRIDERICVS rectiſsimum vitæ curſum tenuit, & ab eo non deflecteret, ſi multos præterea annos viueret, vt ſperabatur equidem. Non enim minore firmitate corporis eſſe viſus fuit, quàm animi conſtantia. Nunquam enim eius valetudo diuturno & graui morbo afflicta fuit. Narrant ſenſiſſe, annum, & hoc forte amplius, nonnihil debilitari vires corporis, quadam quaſi leui febricula, vt neque morbi grauioris metus aliquis eſſet, nedum tanti, tam repentini mali. Rex ipſe, quidquid eſſet, facilè contempſit, nec quidquam ſuſpicatus fuit periculi: aut certè nihil tale præ ſe tulit, vt animi inuicti princeps. Qui enim ita ſunt, puſillo incommodo non afficiuntur, & magnum etiam tolerant ſine animaduerſione cæterorum, & ſæpe ſuperant. Sic affectus, interfuerat nuptijs IOANNIS ducis Holſatiæ, qui menſe Februario, AVGVSTI ſeptemuiri Saxonici viduam HAGnen Anhaltinam viduus ipſe ducebat: abeſſe non poterat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

quòd frater eſſet, quòd regia etiam tunc propè. Et hoc tempore magis cæpit fluctuare valetudo regis, nec momenta viciſsitudinis referre attinet. Cum meliuſculè iam haberet, vt putabat, cum vno atque altero hoſpite (venerant enim principes etiam longinqui ad illas nuptias.) cupidis etiam interioris Daniæ videndæ, ex Iutia abducens quoque vna coniugem fretũ Balticum traiecit in Selandiam, non vt hic hyemaret, ſed exceptis illis hoſpitibus in prima ſua regia, rediret in Iutiam. Cum præter exſpectationem morbus ingraueſceret, prius conſilium non ſine cauſſa fuit repudiatum, vt rex operam daret valetudini, viſumque etiam, principem CHRISTIANVM accerſere & liberos cæteros: quos vt adduceret ipſa regina, iam tum & de liberis & de rege ſollicita, regredi conſtituerat, & iam traiecerat, cum reuocatur celeriter ex ipſe curſu, ventisque aduerſis, remigio difficili, ad regem redit cum vitæ diſcrimine. Eadem enim tempeſtate naues in vicinis Daniæ fretis grauiter iactatæ, & ſubmer-

merſæ fuerunt, vel illiſæ ſcopulis aut littoribus, multæ perierunt: paucæ in portus reiectæ ſunt, vel alibi emerſerunt incolumes. Intereà fiebant omnia: ſed ſpes ſalutis indies minuebatur: et iã videbant ea ſigna medici, quæ minimè vellent, ſuamq́ conjecturam quibuscum rectè fieret, mæſti communicabant. Non cælari potuit regem, nec debuit, quod inſtaret, tum, vt in æterna omnem cogitationem defigeret, tum, vt quicquid quibus de rebus vellet, ſtatueret. Quem ſermonem ſic accepit, ac ſi nihil noui, nedum terribile, nunciaretur, vt cum ex omni vita FRIDERICI *regis excelſus animus, quo in omnibus, maior omnibus rebus mortalium, nihil verè magnum, nihil ſolidum iudicaret, ac propterea eas facilè deſpiceret, tum hic ille eluxerit omnium maximè. Reſpondebat enim, ſe ad iter accinctum, & vocanti ſummo imperatori, quando illi ita placeret, præſto futurum: nec ſentire dolorem corpore, nec animo iccirco frangi. Quod de regno, de vxore, de liberis curæ mihi eſſe exiſtimetis, a-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

mici, fuit curæ, quamdiu vixi: nunc, cum finem vitæ mortalis oculis video, nihil ad me amplius res mortalium. Quod ſi patris animum erga vos ſemper habui, eumq; ſemper omnibus rebus & vobis & reip. declaraui, referte mihi hanc gratiam, vt paterno animo ſitis erga viduam, erga pupillos: vnumquemq; veſtrum patrem facio CHRISTIANI principis, qui liberis veſtris pater viciſsim futurus eſt. Meum enim exemplum & mea præcepta, & veſtram auctoritatem ſequetur. Nec de veſtra fide dubito. Memini enim, & teſtificor, eam in maximis, minimis, ſumma religione ſemper mihi vos præſtitiſſe. Illi veteri ſinceræ fidei iſta credo, & quoniam à Deo omnes ſimul pendemus, eius quoq; prouidentiæ & vos & omnia rectiſsimè commiſero: ei deniq; me nunc totum trado.

Dum hæc geruntur regina adeſt, obſeruat regem ipſa noctes & dies, neque dum de immi- nente iamiam regi ſuo morte facta certior, metuens maximè, non tamen nihil ſperans, rege

cæte-

*cætera non ſperante, niſi vnicam hanc migra-
tionem in cæleſtem patriam: nihil audiebat, ni-
ſi de diuina bonitate & animæ ſuæ ſalute, ani-
mæq; ſuæ ſalutem à diuina bonitate & petebat
ſine intermiſſione, tum voce, tum ſuſpirijs, tum
animo, & toto animo, nihilq́; vacillante exſpe-
ctabat, quod omnia ſigna loqui videbantur, in-
primis mira animi tranquillitas, quæ certum
diuini erga nos amoris teſtimonium dicit. Ma-
lè enim agitur cum ijs, quorum conſcientia re-
cordatione maleficiorum & impendentis exitij
metu exæſtuat, & miſerè torquetur, tum vi-
uentium, tum ex vita abeuntium. Denique à
myſtica communicatione* SERVATORIS
*mortalium, cærimonia religioſiſſima, ab hoc
ipſo ſancita, inter medias preces, & ſuas & ſuo-
rum, de exemplo patris* CHRISTIANI
*tertij, exuuijs mortalibus in terra depoſitis,
anima migrauit in cæleſtem patriam: relicto
non ſolum vxori, & liberis, ſed etiam regni
prouinciarumq; ſuarum omnium populis &
paſſim gentium principibus, alijsq́; magnis vi-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

ris, tanto deſiderio, quàm ille rex fuit optimus & beneficentiſſimus. Hoc deſiderium, ſiue amor ille omnium bonorum erga regem FRIDERICVM, admirabilis, quo videlicet nullus eſſe poſſit acrior & diuinior, tam viuentem paucis diebus antè, quàm modo mortalitate functum, gloriam triumphorum ſuperat, & omnes agonas epitaphios. Nec vero quidquam tam longa oratione feciſſe videor, quàm vt hunc ipſum prædicem, & ſi poſſim hoc monumento ad poſteritatem tranſmittam. Quod ſi enim nihil aliud intelligetur, quàm hoc ipſum, ſatis conſtabit, fuiſſe FRIDERICVM regem optimum, cuius laudes delibauerim potius, quàm tractauerim. Multa fuerunt dicenda, quæ præterij, ſciens aliqua, plura neſciens. Sic enim exiſtimaui, quæ tum in conſolatione, tum alijs locis ſatis diligenter perſcripſerim, non omnia debuiſſe nunc à me repeti: optima fide aliquando prædicaturum ſpondeo, ſi qua prætermiſerim, vel me prætermiſiſſe intellexero.

FINIS.

EMENDA.

A.7.verſu 8.pro repere: repetere. 8.v.2.deberi: debere. B.1.v.1.facere: fauere. B.4.v.3.regem: regni: v.19.conatur: conatu. v.20.&: vt. D.2. v.3. cæperiunt: cæperunt. 5.v.6. aliud: illud. 6.v 7.illud: aliud. v.21.id: deleatur. 7.v.14. ſubliter: ſubtiliter. E.3.v.14.publicæ: publicam. F.5.v.13.quæ: qua. G.2.v.18.parte: partam. 5.v.9.domeſticem: domeſticam. v.13.apud: deleatur. 8.v.20.ſis: ſit. H.3.v.14.cenſuiſſet: cenſuiſſent. I.1.v.5.agricelæ: agricolæ. 6.ingratorm: ingratorum. 3.v.5.ſacellibus: ſatellitibus. v.21. nos: vos. 4.v.1.nos voluiſſe: quemadmodum. 7.v.18.ſisgu: ſign. 8.v.11.amicitam: amicitiam. K.2.v.17.abhorrent: abhorrerent. 3.v.10.partes: pares. L.3.v.11.alij: alia. N.3.v.20. principibus. 5.v.16.Frid.Chriſtianus. 7.v.18.principus: principibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]

2133.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2133 4° [35,-181]